

Kestävä kehitys sairaanhoitajakoulutuksessa

Opetussuunnitelman ja opiskelijoiden näkökulmat

Hoitotieteen
pro gradu -tutkielma

Laatija:
Oona Hakanpää

27.11.2025

Turku

Pro gradu -tutkielma

Oppiaine: Hoitotiede

Tekijä: Oona Hakanpää

Otsikko: Kestävä kehitys sairaanhoitajakoulutuksessa – Opetussuunnitelman ja opiskelijoiden näkökulmat

Ohjaajat: TtT Mika Alastalo & TtT, dos. Sanna Koskinen

Sivumäärä: 36 sivua, 11 liitesivua

Päivämäärä: 27.11.2025

Kestävän kehityksen ja ilmastonmuutoksen huomioiminen sairaanhoitajakoulutuksessa on yhä tärkeämpää tulevaisuudessa, sillä ilmastonmuutos vaarantaa haavoittuvassa asemassa olevien ihmisten hyvinvointia ja terveyttä. Kestävyyden ja ympäristön teemat onkin tunnustettu yhdeksi osaamisalueeksi sairaanhoitajakoulutuksessa, mutta tutkimusta opetussuunnitelman näkökulmasta on vielä hyvin rajallisesti.

Tämän pro gradu -tutkielman tarkoituksena oli analysoida kestävästä kehityksestä sairaanhoitajakoulutuksessa opetussuunnitelman ja opiskelijoiden näkökulmista. Tutkimuksessa analysoitiin suomenkielisten ammattikorkeakoulujen sairaanhoitajakoulutusten opetussuunnitelmia sekä toteutettiin kysely kolmessa ammattikorkeakoulussa valmistuville opiskelijoille (n=52). Tutkimus toteutettiin monimenetelmällisellä asetelmalla, jossa yhdistettiin opetussuunnitelmien deduktiivinen sisällönanalyysi ja määrällinen kyselyaineisto.

Tulokset osoittivat, että kestävä kehitys esiintyi kaikkien ammattikorkeakoulujen (n=18) opetussuunnitelmissa, mutta painotukset ja opetussisällön määrät vaihtelivat merkittävästi ammattikorkeakoulujen välillä. Erityisesti kulttuurinen kestävyys korostui opetussisällöissä, kun taas ekologisen kestävyuden ja ilmastonmuutoksen terveysvaikutusten opetusta esiintyi vähiten. Vähemmistö (n=6) ammattikorkeakouluista tarjosi syventäviä opintoja liittyen kestäväan kehitykseen. Kaksi kolmasosaa opiskelijoista ilmoitti, ettei koulutuksessa ollut käsitelty YK:n kestäväan kehityksen tavoitteita. Opiskelijoiden asenteet kestäväan kehityksestä kohtaan olivat myönteisiä. Tilastollisesti merkitsevä korrelaatio havaittiin kestäväan kehityksen opetuksen määrän ja opiskelijoiden positiivisten asenteiden välillä ($r = 0,304$, $p < 0,05$).

Tutkimuksen tulosten perusteella voidaan todeta, että vaikka kestäväan kehityksen teemoja sisältyy opetussuunnitelmiin, ne eivät näyttäydy opiskelijoille systemaattisena tai riittävän syvällisenä opetuksena. Tulokset korostavat tarvetta kehittää sairaanhoitajakoulutusta siten, että kestäväan kehityksen osaaminen integroidaan johdonmukaisesti osaksi opetusta ja tulevaa ammatillista identiteettiä.

Avainsanat: kestävä kehitys, sairaanhoitajakoulutus, opetussuunnitelma, kysely

Master's Thesis

Subject: Nursing Science

Author: Oona Hakanpää

Title: Sustainable Development in Nursing Education – Perspectives of the Curriculum and Students

Supervisors: PhD Mika Alastalo & PhD, Title of Docent Sanna Koskinen

Number of pages: 36 pages, 5 appendices

Date: 27.11.2025

Taking sustainable development and climate change into account in nursing education will become increasingly important in the future, as climate change threatens the well-being and health of vulnerable people. Sustainability and environmental competence have been identified as one area of expertise in nursing education, but research from the perspective of the curriculum is still very limited.

The aim of this master's thesis was to examine the presence of sustainable development in Finnish nursing education from the perspectives of curricula and graduating nursing students. The study analysed the curricula of Finnish-language nursing degree programmes (n=18) and conducted a survey among graduating students from three universities of applied sciences (n=52). A mixed methods design was applied, combining deductive content analysis of curricula and quantitative survey data.

The findings indicated that the four dimensions of sustainability (ecological, social, cultural, and economic) were represented in all curricula, but their emphasis varied considerably between institutions. Cultural sustainability was the most frequently identified theme, whereas ecological aspects and health impacts of climate change were addressed least. Minority (n=6) of the University of Applied Sciences offered voluntary courses including themes of sustainable development. Two-thirds of the students reported that the Sustainable Development Goals (SDGs) had not been discussed in their education. A statistically significant positive correlation was found between the amount of sustainability-related teaching and students' attitudes towards sustainability ($r = 0.304$, $p < 0.05$).

The results suggest that, although elements of sustainable development are present in nursing curricula, they are not systematically or comprehensively integrated into education. The study highlights the need to strengthen the inclusion of sustainability competencies in nursing education and to promote the development of a professional identity that supports sustainable healthcare practices.

Keywords: sustainable development, nursing education, curriculum, survey

Sisällysluettelo

1	Johdanto	6
2	Keskeiset käsitteet	8
2.1	Kestävä kehitys koulutuksessa	8
2.2	Kestävä kehitys sairaanhoitajakoulutuksessa	9
2.3	Kestävä kehitys opetussuunnitelmassa	10
3	Kirjallisuuskatsaus aikaisemmasta tutkimuksesta	12
3.1	Tiedonhaun kuvaus	12
3.2	Mukaanotto- ja poissulkukriteerit	13
3.3	Tutkimusten kuvaus	13
3.4	Tutkimusten laadunarviointi	14
3.5	Kirjallisuuskatsauksen aineiston analyysi	14
3.6	Kirjallisuuskatsauksen tulokset	15
4	Tutkimuksen tarkoitus, tavoite ja tutkimuskysymykset	19
5	Tutkimusmenetelmät ja aineistot	20
5.1	Tutkimusasetelma ja kohdejoukko	20
5.2	Aineistonkeruu ja analyysi	20
5.2.1	Opetussuunnitelmien analyysi	20
5.2.2	Kyselytutkimus	21
6	Tutkimustulokset	23
6.1	Kestävä kehitys opetussuunnitelmissa	23
6.2	Kestävän kehityksen opetus sairaanhoitajakoulutuksessa	24
6.3	Valmistuvien sairaanhoitajaopiskelijoiden asenteet kestävästä kehitystä kohtaan	27
7	Pohdinta	28
7.1	Tutkimustulosten tarkastelu	28
7.2	Tutkimuksen eettisyys	29
7.3	Tutkimuksen luotettavuus	30

7.4 Johtopäätökset ja jatkotutkimusehdotukset	31
Lähteet	33
Liitteet	37
Liite 1. Kirjallisuuskatsauksen tiedonhaku (2023, 2025) ja tutkimusten valinnan eteneminen	37
Liite 2. Tiedote tutkittavalle	38
Liite 3. Suostumus tutkimukseen	39
Liite 4. Kyselylomake	40
Liite 5. Kirjallisuuskatsaukseen valitut alkuperäistutkimukset ja laadunarvio	42
Taulukot	
Taulukko 1. Kirjallisuuskatsauksen tiedonhaku ja hakutulokset	12
Taulukko 2. Kirjallisuuskatsauksen mukaanotto- ja poissulkukriteerit	13
Taulukko 3. Kyselyyn vastanneiden sairaanhoitajaopiskelijoiden taustatiedot	25
Taulukko 4. Valmistuvien sairaanhoitajaopiskelijoiden arviot kestävän kehityksen opetuksesta sairaanhoitajakoulutuksessa	25
Taulukko 5. YK:n kestävän kehityksen tavoitteiden käsittelyn yhteys opetuksen määrään	26
Taulukko 6. Valmistuvien sairaanhoitajaopiskelijoiden asenteet kestävää kehitystä kohtaan	27
Kuviot	
Kuvio 1. Kestävän kehityksen osa-alueiden esiintyminen suomenkielisten sairaanhoitajakoulutusten opetussuunnitelmissa	24

1 Johdanto

Kestävän kehityksen ja ilmastonmuutoksen huomioiminen hoitotyön koulutuksessa ja käytännön työssä on yhä tärkeämpää (Hendry ym., 2025). Kestävän kehityksen tavoitteiden mukaan toimiminen on elintärkeää nykyisille ja tuleville sukupolville, jotta kaikilla ihmisillä on mahdollisuus inhimilliseen elämään. Sairaanhoidajaopiskelijoiden onkin keskeistä valmistautua uudenaikaiseen ammatilliseen rooliin, joka pitää sisällään myös kestävän kehityksen osaamisen. Tähän mennessä kestävä kehitys sairaanhoitajakoulutuksessa käsitteleviä tutkimuksia on tehty kansainvälisesti. Aiemmassa tutkimuksessa tunnistetaan, että sairaanhoitajat eivät saavuta täyttä potentiaaliaan kestävässä kehityksessä ja siihen vaikuttamisessa. Kestävän kehityksen edistämiseksi sairaanhoitajat tarvitsevat tarkoituksenmukaista osaamista, mutta ei ole olemassa yhtä selkeää ohjeistusta sairaanhoitajien opetussuunnitelmien sisällöistä tai suosituksia taidoista ja pätevyyksistä, joita tarvitaan kestävän kehityksen edistämiseksi. Sairaanhoitajakoulutuksessa vallitseva epäyhtenäisyys ei ole suotuisaa. (Anåker, Spante & Elf, 2021; Camilleri ym., 2023; Lopez-Medina ym., 2019; Tiitta ym., 2024.) Samansuuntaisesti, vaikka ilmastonmuutoksen ja terveyden välinen yhteys on tunnistettu, sitä ei ole vielä systemaattisesti sisällytetty sairaanhoitajakoulutukseen, jotka edustavat suurinta terveydenhuollon ammattilaisten ryhmää (Tiitta ym., 2025). Ilmastonmuutoksen integroiminen koulutukseen voidaan toteuttaa erilaisilla opetusmenetelmillä sekä muuttamalla opetussuunnitelman sisältöä, joka siten voi lisätä opiskelijoiden tietoisuutta ja myönteistä asennetta kestävä kehitys kohtaan (Alvarez-Nieto ym. 2022; Moustafa Saleh & Elsabahy, 2022; Tahkol & Öztürk Haney, 2024; Karatana, 2025; Chen & Price, 2020; Richardson ym. 2017; Tiitta ym., 2025).

Yhdistyneet kansakunnat (YK, 2015) ovat määrittäneet kestävälle kehitykselle tavoitteet, jotka ovat universaaleja. Tavoitteet astuivat voimaan vuoden 2016 alussa, ja ne on tarkoitus saavuttaa vuoteen 2030 mennessä. Sairaanhoidajilla on erityinen rooli kestävä kehitys tavoitteen kolme edistämässä, jossa pyritään takaamaan kaikille terveellinen elämä ja hyvinvointi kaikenikäisille. Toisaalta terveydenhuollossa kulutetaan paljon energiaa, vettä, resursseja ja materiaaleja sekä tuotetaan paljon jätettä. Korkeakoulujen koulutusohjelmat ovatkin ihanteellinen paikka kestävä kehitys opetuksen tuleville johtajille, käytännön toimijoille ja tutkijoille, jotka voivat kehittää ja hyödyntää kestävä kehitys liittyvää tietämystä. (Parker ym. 2020.)

Ilmastonmuutos tunnistetaan tällä hetkellä WHO:n mukaan suurimpana tulevaisuuden uhkana ihmisten terveydelle. Ilmastonmuutos lisää helleaaltoja, sään ääri-ilmiöitä, tulvia ja maastopaloja. Nämä kaikki vaikuttavat negatiivisesti terveyteen, kuten kuumuuteen liittyviin ja veden välityksellä leviäviin sairauksiin, vektorivälitteisiin infektioihin, äärimmäisten sääilmiöiden aiheuttamiin luonnonkatastrofeihin ja huonoon ilmanlaatuun. Ilmastonmuutos voi vaikuttaa myös negatiivisesti mielenterveyteen. Terveydenhuollon ammattihenkilölle onkin tärkeää tietää ilmastonmuutoksen ja terveyden välisistä vaikutuksista. (Tiitta ym., 2025.)

Tämän tutkimuksen tarkoituksena on analysoida kestävästä kehitystä sairaanhoitajakoulutuksessa opetussuunnitelman ja opiskelijoiden näkökulmista. Tutkimuksen tavoitteena on tuottaa tietoa kestävästä kehityksen sisällöistä opetussuunnitelmissa kansallisesti sekä valmistuvien sairaanhoitajaopiskelijoiden kestävästä kehityksen asenteista ja käsityksistä sen opetuksesta. Lisäksi tutkimustulosten perusteella voidaan tunnistaa kehittämiskohteita. Tutkimus koostuu sairaanhoitajaopiskelijoille toteutetusta kyselystä ja opetussuunnitelmien analyysistä.

2 Keskeiset käsitteet

2.1 Kestävä kehitys koulutuksessa

Kestävä kehitys määritellään toiminnaksi, jossa nykyisten sukupolvien tarpeet pystytään tyydyttämään vaarantamatta kuitenkaan tulevien sukupolvien mahdollisuutta tyydyttää omat tarpeensa. Kestävä kehitys käsittää *taloudellisen, sosiaalisen, kulttuurisen ja ekologisen kestävyuden*. Yhdistyneet kansakunnat ovat asettaneet kestäväälle kehitykselle 17 eri tavoitetta. Yksi tavoitteista on integroida tavoitteet politiikkaan, virallisiin strategioihin ja suunnitteluun (Yhdistyneet kansakunnat, 2015), jolloin ne liittyvät läheisesti myös terveystieteen koulutukseen.

Euroopassa on laadittu kestävä kehityksen osaamistavoitteet (GreenComp), jotka pyrkivät kehittämään tietoa, taitoja ja asenteita, ja jotka haastavat ajattelutapoja, suunnittelua ja toimintaa koulutuksessa. Planeettamme ja globaalin terveyden edistämisen turvaamiseksi on elintärkeää sisällyttää kestävä kehitys opetussuunnitelmiin. Euroopan komissio on tehnyt kestävyuden opetuksesta tulevien vuosien painopistealueen. (Euroopan komissio, 2022.) YK:n kestävä kehityksen tavoitteet antavat tiekartan maailmanlaajuisien ongelmien torjumiseksi, mutta ne tarvitsevat vielä laajempaa tarkastelua tulevaisuudessa. Koulutus on tunnustettu terveydenhuollon kannalta keskeiseksi vaikuttamiskanavaksi kestävä kehityksen tavoitteiden saavuttamiseksi. (Fields ym., 2021; Morrison-Beedy ym., 2021; McDermid, Smith & Dixon, 2020; Rosa ym., 2019; Rosa & Iro, 2019; Upvall & Luzincourt, 2019.)

Kestävä kehityksen opetus tukee elinikäistä oppimista niin, että yksilöiden ja yhteisöjen arvot, tiedot, taidot ja toimintatavat muuttuvat kestävä kehityksen mukaisiksi. *Ekologinen kestävyys* on kestävä kehityksen perusta. Sen edellytyksenä on, että luonnon itseisarvo tunnustetaan. Ekologisessa kestävyudessa ymmärretään ihmisen aineellisen ja taloudellisen toiminnan sopeuttaminen luonnon ja ympäristön kestävyyskykyyn. *Taloudellinen kestävyys* tarkoittaa tasapainoista ja kestävä kasvua, joka ei perustu pitkällä aikavälillä velkaantumiseen tai pääoman, kuten luonnonvarojen, liikakäyttöön tai hävittämiseen. Taloudellinen kehitys on kestävä, kun luonnonvarat ja maapallon resurssit ehtivät uusiutua nopeammin kuin niitä käytetään. Kestävä talouteen kuuluu uusiutumattomien luonnonvarojen kohtuullinen käyttö, uusiutuvien luonnonvarojen käyttö, jätteiden minimointi ja tehokas kierrätys. *Kulttuurinen kestävyys* takaa kulttuurien kehittymisen ja säilymisen sukupolvelta toiselle. Kulttuurisessa kestävyudessa pyritään kielten, perinteiden ja tapojen eteenpäin välittämiseen, monimuotoisuuden arvostamiseen ja kaikkien oikeuksien

kunnioittamiseen. *Sosiaalisella kestävyydellä* tarkoitetaan hyvinvoinnin edellytysten siirtymistä ja kehittymistä sukupolvelta toiselle. Väestönkasvu, köyhyys, puutteellinen ruoka- ja terveydenhuolto, sukupuolten epätasa-arvo sekä puutteet koulutuksessa ovat esimerkkejä sosiaalisen kestävyuden haasteista. (Härmä & Nasib, n.d.)

2.2 Kestävä kehitys sairaanhoitajakoulutuksessa

EU-maissa direktiivit (2005/36/EY, 2013/55/EU) ohjaavat sairaanhoitajakoulutusta.

Uusimmassa direktiivissä tunnustetaan, että sairaanhoitajan ammatti kehittyy jatkuvasti ja sairaanhoitajilta edellytetään kykyä jatkuvasti vastuullisempaan työskentelyyn.

Ammattihenkilön tulee saavuttaa ammatille asetetut kompetenssit koulutuksen järjestäjästä riippumatta. Suomessa sairaanhoitajaksi voi opiskella 21 ammattikorkeakoulussa, joista 18 järjestää opetusta suomen kielellä. Ammattikorkeakoulun toimiluvassa määrätään mitä tutkintonimikkeitä sen tulee antaa ja mikä sen opetus- ja tutkintokieli on.

(Ammattikorkeakoululaki 2014/932.)

Ammattikorkeakouluille on annettu suositukseksi varmistaa, että valmistuva opiskelija tuntee kestävä kehityksen periaatteet, edistää niiden toteutumista ja toimii vastuullisena yhteiskunnan jäsenenä ja oman alansa ammattilaisena. Opiskelijan tulee osata käyttää omaan alaansa liittyvää tietoa kestävästä ratkaisusta, toimintamalleista ja niiden implementoinnista. Opiskelijan tulee ymmärtää kestävyyshaasteita, niiden keskinäisiä riippuvuuksia ja ongelmien moninäkökulmaisuuksia. (Arene, 2022.) Sairanhoitajakoulutuksen osalta kestävä kehityksen osaaminen tulee esiin osaamisvaatimuksissa, joita on tarkasteltu osaamisen ja arvioinnin yhtenäistämisen YleSHarvointi-hankkeessa. Osaamisvaatimukset on määritelty direktiivin mukaisesti varmistamaan yleissairanhoitajan osaaminen (2013/55/EU). Tämä käsittää myös kättilöt, terveydenhoitajat, ensihoitajat sekä diakonissat, joiden koulutus sisältää yleissairanhoitajan opinnot. Osaamisvaatimukset sisältävät ammatillisuuden ja eettisyyden, asiakaslähtöisyyden, kommunikoinnin ja moniammatillisuuden, terveyden edistämisen, johtamisen ja työntekijyysosaamisen, klinisen hoitotyön, potilas- ja asiakasturvallisuuden, sosiaali- ja terveydenhuollon palvelujärjestelmän, laadun varmistuksen, näyttöön perustuvan toiminnan, tutkimustiedon hyödyntämisen ja päätöksenteon, informaatioteknologian ja kirjaamisen, yrittäjyyden ja kehittämisen, ohjaus- ja opetusosaamisen sekä omahoidon tukemisen. Osaamisvaatimuksissa kestävä kehitys mainitaan osana työntekijyysosaamista. Kestävä kehityksen osaamisesta sairaanhoitajalta odotetaan, että hän osaa työskennellä kustannustietoisesti, ympäristön huomioiden ja kestävä kehityksen periaatteiden mukaisesti.

Kuitenkin osaamisvaatimuksissa on useita sellaisia, joiden voidaan ajatella kuuluvan kestävästä kehityksen osaamistavoitteisiin. Nämä mainitaan muualla, kuten yhdenvertaisuus, tasa-arvo ja syrjimättömyys, kulttuuritausta asiakkaan kohtaamisessa ja vuorovaikutuksessa, yhteisön terveyden kehittäminen ja uusien terveysuhkien tunnistaminen. (Silén-Lipponen & Korhonen, 2020.)

2.3 Kestävä kehitys opetussuunnitelmassa

Opetussuunnitelma on keskeinen opetuksen suunnittelua, toteutusta ja arviointia ohjaava dokumentti. Ammattikorkeakoulussa tutkintoon johtavien koulutusten sisällöt ja osaamistavoitteet kuvataan opetussuunnitelmissa. Ammattikorkeakoulujen opetussuunnitelmien perusteita ei ole määritelty, vaan ammattikorkeakouluilla on Suomessa oikeus laatia opetussuunnitelmansa itse. (Ammattikorkeakoululaki 2014/932; Saaranen ym. 2018.) Kestävästä kehityksen tavoitteita on myös ehdotettu perustaksi sairaanhoitajakoulutuksen opetussuunnitelmien kehittämiseksi (Porta, & Grumdahl, 2019). Globalisoituvan maailman nopeat muutokset tarkoittavat sitä, että sairaanhoitajakoulutuksen opetussuunnitelmia on tarkasteltava uudelleen, jotta tulevaisuuden sairaanhoitajat voivat valmistautua paremmin käytännön työhön edistääkseen kestävästä kehitystä ja terveyttä (Kunavitkikul & Turale, 2020). Kansainvälisen integroivan kirjallisuuskatsauksen johtopäätöksenä on todettu, että sairaanhoitajakoulutuksen opetussuunnitelmassa tarvitaan kestävästä kehityksen opetusta ja opiskelijoiden tukea aiheessa. Kokonaisvaltainen järjestelmäajattelu on merkityksellistä hoitotyössä, joten kestäväyyden näkökulman tuominen hoitotyön opetussuunnitelmaan on johdonmukaista laajempien terveydenhuoltoon vaikuttavien tekijöiden kanssa (Aronsson ym., 2024; Lopez-Medina ym., 2019).

Myös yksittäisen opettajan toiminnalla ja asenteilla on vaikutusta opetuksellisiin valintoihin. Kestävästä kehityksen integrointi koulutukseen alkaa opettajasta, joka ymmärtää asian tärkeyden ja jolla on jonkin verran tietoa aiheesta. Brasilialaisten hoitotyön opettajien tutkimuksessa opettajat olivat sitä mieltä, että yhteiskunta on vastuussa ekosysteemien ja moraalisten arvojen säilyttämisessä. Vain keskinäisen riippuvuuden, solidaarisuuden ja jakamisen kautta ympäristökriisistä on mahdollista selviytyä. Hoitotyön opettajat tunnistavat kestävästä kehityksen käsitteiden merkityksen, mutta kohtaavat esteitä, kuten ajan ja tilaisuuksien puutteen, keskustella ja pohtia aiheita yhdessä kollegoiden kanssa. Kirjallisuudessa esiintyy tiedonaukko opettajien tutkimuksessa kestäväyyden opetuksessa. (Aronsson ym., 2024.) Terveystieteen opettajien ydinkompetenssien osalta on tullut esiin, että

niistä on puuttunut erityisesti ympäristöosaamiseen liittyviä teemoja, joita olivat resurssit ja niiden hallinta, systeemiajattelu, sosiaalinen ja ekologinen oikeudenmukaisuus (Parker ym., 2020).

3 Kirjallisuuskatsaus aikaisemmasta tutkimuksesta

Pro gradu -tutkielmaa varten tehtiin kuvaileva kirjallisuuskatsaus, jonka tiedonhaku suoritettiin yhden tutkijan toimesta. Menetelmänä kuvaileva kirjallisuuskatsaus pyrkii kuvaamaan viimeaikaista tai aiemmin tehtyä tutkimusta aihealueesta. Sen tavoitteena on tehdä yhteenvedoa, selittää ja tulkita laadullisia tai määrällisiä tutkimustuloksia aihealueesta. Tähän katsaustyyppiin voidaan sisällyttää eri tutkimusasetelmin tehtyjä tutkimuksia. (Stolt, Axelin & Suhonen, 2016.)

3.1 Tiedonhaun kuvaus

Ensimmäinen tiedonhaku tehtiin lokakuussa vuonna 2023 terveystieteellisiin ja kasvatustieteellisiin tietokantoihin, joita olivat PubMed, Medic, CINAHL ja ERIC. Haku päivitettiin lokakuussa vuonna 2025 tuoreemman kirjallisuuden löytämiseksi. Tiedonhaun keskeisiksi käsitteiksi muodostuivat sairaanhoitajakoulutus sekä kestävä kehitys. (Taulukko 1.)

Taulukko 1. Kirjallisuuskatsauksen tiedonhaku ja hakutulokset

Tietokanta	Ajankohta	Hakulauseke	Rajaukset	Tulokset
PubMed	10.10.2023	("Education, Nursing"[Mesh]) AND "Sustainable Development"[Mesh]	Aika: 2013–2023 Kieli: englanti	8
	20.10.2025		Aika: 2023–2025 Kieli: englanti	14
CINAHL	10.10.2023	(MH "Education, Nursing+") AND "sustainable development"	Aika: 2013–2023 Kieli: englanti	38
	20.10.2025		Aika: 2023–2025 Kieli: englanti	24
ERIC	10.10.2023	nursing educ* AND "sustainable development"	Aika: 2013–2023 Kieli: englanti	4
	20.10.2025		Aika: 2023–2025	3
Medic	10.10.2023	sairaanhoit* OR nurs* AND "kestävä kehitys" OR "sustainable development"	Aika: 2013–2023	4
	20.10.2025		Aika: 2023–2025	0
Manuaalinen haku				1

3.2 Mukaanotto- ja poissulkukriteerit

Artikkelit, jotka sisällytettiin katsaukseen, käsittelivät kestävästä kehitystä sairaanhoitajakoulutuksen perustutkinnoissa, sen opetussuunnitelmissa sekä opettajien tai opiskelijoiden tietoja, taitoja, kokemuksia tai asenteita kestävästä kehityksestä. Jos tutkimusartikkeli käsitteli kestävästä kehitystä suppeasti (kuten ruokahävikki tai paperin käyttö), rajattiin ne katsauksen ulkopuolelle. Kirjallisuuskatsaukseen sisällytettiin tutkimuksia, jotka olivat vertaisarvioituja tieteellisiä artikkeleita. Kirjallisuuskatsausartikkelit rajattiin katsauksen ulkopuolelle. Tutkimusartikkeleiden tuli olla saatavilla Turun yliopiston käyttäjätunnuksilla ilmaiseksi. (Taulukko 2.)

Taulukko 2. Kirjallisuuskatsauksen mukaanotto- ja poissulkukriteerit

Mukaanottokriteerit	Poissulkukriteerit
Käsittelee kestävästä kehitystä - sairaanhoitajakoulutuksessa - opetussuunnitelmissa - opettajien ja/tai opiskelijoiden tiedoissa, kokemuksissa tai asenteissa	- Käsittelee pääasiassa jotain muuta kuin sairaanhoitajakoulutuksen perustutkinto-opetusta - Näkökulma kestävästä kehityksestä tai sen osa-alueisiin ei keskiössä tai liian suppea
Vertaisarvioitu empiirinen artikkeli	Tutkimusmenetelmänä on kirjallisuuskatsaus
	Koko teksti ei saatavilla Turun yliopiston käyttöoikeuksilla ilmaiseksi

Aineiston valinta aloitettiin duplikaattien tunnistamisella ja poistamisella. Artikkeleista yhteensä 77 käytiin läpi otsikkotasolla. Otsikon tasolla hylättiin 32 artikkelia ja abstraktin tasolla tarkasteluun jäi 45 artikkelia. Näistä kokotekstin perusteella tarkasteluun pääsi 24. Näistä kolme oli maksumuurin takana, kaksi artikkeleista ei käsitelty sairaanhoitajakoulutusta ja kuuden artikkelin näkökulma kestävästä kehityksestä oli liian suppea. Manuaalisen haun avulla tunnistettiin yksi artikkeli kirjallisuuskatsaukseen. (Liite 1.)

3.3 Tutkimusten kuvaus

Kirjallisuuskatsaukseen valikoitiin yhteensä 14 tutkimusta (Liite 5). Tutkimukset ajoittuivat vuosien 2017–2025 välille. Tutkimuksista useampi oli toteutettu useamman maan yhteistyönä. Yksi tutkimuksista oli monikansallinen ja toteutettu Espanjassa, Iso-Britanniassa, Australiassa, Saksassa ja Ruotsissa (Alvarez-Nieto ym., 2022). Osa tutkimuksista oli toteutettu kahden maan välillä, kuten Iso-Britannian ja Kiinan (Chen & Price, 2020), Egyptin ja Saudi-Arabian (Moustafa Saleh & Elsabahy, 2022) ja Suomen ja Yhdysvaltojen välillä.

(Tiitta ym., 2024). Loput tutkimuksista oli toteutettu Espanjassa (Alvarez-Nieto ym., 2024), Pohjois-Irlannissa (Anderson ym., 2024), Australiassa (Fields ym., 2024), Ruotsissa (Anåker ym. 2021), Turkissa (Gürgen Şimşek & Erkin, 2022; Karatana, 2025; Tahkol & Öztürk Haney, 2024), Iso-Britanniassa (Richardson ym., 2017; Rawson ym., 2025) ja Chilessä (Vera-Ruiz ym., 2025).

Tutkimusten tutkimusasetelmina olivat määrällinen poikkileikkaustutkimus (n=5), laadullinen poikkileikkaustutkimus (n=2), laadullinen tapaustutkimus (n=1), monimenetelmällinen poikkileikkaustutkimus (n=2), kvasikokeellinen tutkimus (n=3) sekä interventiotutkimus (n=1). Kaikissa tutkimuksissa kohderyhmänä olivat hoitotyön opiskelijat. Opettajiin tai opetussuunnitelmaan kohdistuvia tutkimuksia ei löytynyt katsaukseen sopien.

3.4 Tutkimusten laadunarviointi

Tutkimusten laatu arvioitiin käyttäen Joanna Briggs Instituutin kriteerejä, jotka Hoitotyön tutkimussäätiö (Hotus, n.d.) on suomentanut. Jokainen tutkimus arviotiin tutkimusasetelmaan sopivalla kriteeristöllä. Yhtäkään tutkimusta ei hylätty kirjallisuuskatsauksesta laadunarvion takia. Kaikkiaan valitut tutkimukset olivat laadukkaita. (Liite 5.)

Laadulliset tutkimukset menettivät pisteitä siinä, että tutkimuksessa ei ollut kuvattu tutkijan kulttuurisia tai teoreettisia lähtökohtia (Fields ym., 2024; Anåker, Spante & Elf, 2021). Kolmessa kvasikokeellisessa tutkimuksessa (Alvarez-Nieto ym., 2024; Moustafa Saleh & Elsabahy, 2022; Richardson ym., 2017) ei käytetty vertailuryhmää, joten ne menettivät yhden pisteen. Poikkileikkaustutkimuksista menetettiin pisteitä siinä, että sekoittavia tekijöitä ei huomioitu (Anderson ym., 2024; Rawson ym., 2025). Monimenetelmätutkimuksessa (Chen & Price, 2020) käytettiin arviointikriteeristönä poikkileikkaustutkimuksen ja laadullisen tutkimuksen tarkistuslistoja. Tutkimus menetti pisteitä kvantitatiivisessa osiossa sekoittavien tekijöiden selostuksen puutteesta ja laadullisessa osiossa tutkijan kulttuuristen tai teoreettisten lähtökohtien kuvaamisen puutteena. Kuusi tutkimusta sai laadunarvioinnista täydet pisteet (Alvarez-Nieto ym. 2022; Gürgen Şimşek & Erkin, 2022; Tahkol & Öztürk Haney, 2024; Karatana, 2025; Tiitta ym., 2025; Vera-Ruiz ym., 2025).

3.5 Kirjallisuuskatsauksen aineiston analyysi

Tähän kirjallisuuskatsaukseen valitut tutkimusartikkelit analysoitiin induktiivisesti. Aineiston analyysi toteutettiin lukemalla artikkelit huolellisesti, tekemällä muistiinpanoja ja ryhmittelemällä artikkeleiden sisältöä luokkiin (Niela-Vilén & Hamari, 2016). Aineistosta

muodostettiin neljä luokkaa: sairaanhoitajaopiskelijoiden 1) tiedot ja tietoisuus, 2) asenteet ja 3) toiminta koskien kestävästä kehityksestä sekä 4) ehdotukset kestävästä kehityksen opetukseen.

3.6 Kirjallisuuskatsauksen tulokset

Sairaanhoitajaopiskelijoiden tiedot ja tietoisuus kestävästä kehityksestä

Sairaanhoitajaopiskelijoiden tietoisuus kestävästä kehityksestä on vaihtelevaa. Saudi-arabialaisista opiskelijoista 72,5 % ja egyptiläisistä opiskelijoista 87,5 % ei ollut aiemmin kuullut kestävästä kehityksestä (Moustafa Saleh & Elsabahy, 2022). Turkkilaisessa tutkimuksessa 63,8 % osallistujista ilmoitti, ettei ollut aiemmin kuullut kestävästä kehityksen käsitteestä, ja 77,4 % heistä ei tiennyt kestävästä kehityksen tavoitteista (Gürgen Şimşek & Erkin, 2022). Iso-Britanniassa ja Kiinassa toteutetun tutkimuksen mukaan sairaanhoitajaopiskelijoiden käsitteellinen ymmärrys kestävästä kehityksestä keskittyi pääasiassa ympäristöön ja jätteiden käsittelyyn (Chen & Price, 2020). Iso-Britanniassa toteutetun tutkimuksen tulokset osoittavat, että hoitotyön opiskelijat ovat tietoisia terveydenhuollon negatiivisista ympäristövaikutuksista, ymmärtävät kestävämmän toiminnan tärkeyden ja tunnistavat koulutuksen roolin muutosten edistämisessä. Opiskelijat toivovat erityisesti lisää koulutusta hiilijalanjäljestä, jätehuollosta ja resurssien käytöstä. (Rawson ym., 2025.)

Eri tekijät voivat vaikuttaa sairaanhoitajaopiskelijoiden tietoisuuteen kestävästä kehityksestä. Sukupuolen osalta yhdessä tutkimuksessa naisosallistujat saivat korkeampi pisteitä kuin miehet taloudellisen, sosiaalisen ja ekologisen kestävyden alueilla (Gürgen Şimşek & Erkin, 2022). Toisaalta taas turkkilaisessa tutkimuksessa miessukupuoli vaikutti korkeampiin pisteisiin kestävästä kehityksestä tietoisuudessa. Myös mitä pidemmällä opiskelijat olivat opinnoissaan, sitä tietoisempia he olivat kestävästä kehityksestä. (Tahkol & Öztürk Haney, 2024.) Iän osalta yli 20-vuotiaat osallistujat olivat yhdessä tutkimuksessa tietoisempia ekologisesta kestävästä kehityksestä (Gürgen Şimşek & Erkin, 2022). Kansallisuuden osalta yhdysvaltalaiset opiskelijat olivat tietoisempia ilmastonmuutoksesta kuin suomalaiset opiskelijat (Tiitta ym., 2025). Muiden tekijöiden osalta heikompi tietoisuus kestävästä kehityksestä oli niillä opiskelijoilla, jotka eivät nähneet kestävästä kehityksestä ja hoitotyön välillä yhteyttä (Gürgen Şimşek & Erkin, 2022). Turkkilaistutkimuksessa todetaan, että vaikka opiskelijat suhtautuivat kestävästä kehityksestä myönteisesti, heidän tietonsa ilmastonmuutoksesta eivät olleet riittävät (Tahkol & Öztürk Haney 2024).

Koulutusinterventio vaikutti Saudi-Arabiassa ja Egyptissä hoitotyön harjoittelijoiden tietoihin positiivisesti. Englannissa opiskelijat osoittivat suurempaa tietämystä luonnonvarojen käytöstä ja jätteiden hävittämisen kustannuksista koulutusintervention jälkeen. (Moustafa Saleh & Elsabahy, 2022; Richardson ym., 2017.)

Sairaanhoitajaopiskelijoiden asenteet kestävästä kehitystä kohtaan

Lähes kaikki sairaanhoitajaopiskelijoita koskevat tutkimukset osoittivat myönteistä asennoitumista kestävästä kehitystä kohtaan. Monikansallisessa tutkimuksessa kaikkien oppilaitosten osallistujat suhtautuivat myönteisesti ilmastonmuutoksen ja kestävä kehityksen kysymysten sisällyttämiseen hoitotyön opetussuunnitelmaan. Opiskelijoiden asenteet kestävästä kehitystä kohtaan olivat nousseet vuodesta 2014 vuoteen 2019. (Alvarez-Nieto ym., 2022.) Ruotsalaistutkimuksessa sairaanhoitajaopiskelijat kokivat olevansa ristiriitaisessa tilanteessa. He kokivat ihmiskunnan tulevaisuuden synkkänä, mutta ajattelivat, että kestävä kehitys on yhteiskunnan yhteinen velvollisuus, jotta kaikki voisivat saavuttaa hyvän elämän tasapuolisesti. (Anåker, Spante & Elf, 2021.) Iso-Britanniassa toteutetussa tutkimuksessa asenteissa ilmastonmuutosta ja kestävyttä kohtaan sekä näiden aiheiden sisällyttämisestä hoitotyön opetussuunnitelmaan havaittiin positiivisia muutoksia koulutusintervention jälkeen (Richardson ym., 2017). Koulutusinterventio vaikutti Espanjassa, Saudi-Arabiassa ja Egyptissä hoitotyön harjoittelijoiden asenteisiin positiivisesti (Alvarez-Nieto ym., 2024; Moustafa Saleh & Elsabahy, 2022). Turkissa koulutusinterventio paransi asenteita ympäristöä, taloutta, yhteiskuntaa ja koulutusta kohtaan (Karatana, 2025). Monikansallisessa tutkimuksessa opiskelijat tunnustivat, että on tärkeää saada opetusta kestävästä kehityksestä ja ilmastomuutoksen tuomista terveysvaikutuksista. (Álvarez-Nieto ym., 2022.)

Asenteisiin yhteydessä olevien tekijöiden osalta naissukupuoli vaikutti korkeampiin pisteisiin asenteissa kestävästä kehitystä kohtaan (Tahkol & Öztürk Haney, 2024). Kansallisuuden osalta Iso-Britanniassa ja Kiinassa toteutetun tutkimuksen mukaan kaikki opiskelijat suhtautuivat kestävyteen myönteisesti, mutta kiinalaiset opiskelijat pitivät kestävyyskysymyksiä tärkeämpinä kuin englantilaiset opiskelijat (Chen & Price, 2020).

Sairaanhoitajaopiskelijoiden toiminta kestävästä kehityksen edistämiseksi

Sairaanhoitajaopiskelijat kokivat itsensä tärkeiksi toimijoiksi ilmastonmuutosta ja kestävyttä koskevassa työssä (Anåker, Spante & Elf, 2021). Kaikkien oppilaitosten opiskelijat monikansallisessa tutkimuksessa sovelsivat kestävästä kehityksen periaatteita merkittävässä

määrin kotona (Alvarez-Nieto ym., 2022). Suomalaisten opiskelijoiden käytösmallit liittyvät heidän tietoihinsa ilmastonmuutoksesta. Suomalaisten ja yhdysvaltalaisten opiskelijoiden motivaatio integroida kestävä kehityksen mukaan toimiminen ammatillisuuteensa oli korkea. (Tiitta ym., 2025). Chileläisessä tutkimuksessa opiskelijoiden sosiaalisesti vastuullinen käyttäytyminen korreloi positiivisesti eettisten ja kestävä kehityksen kompetenssien kehittymiseen (Vera-Ruiz ym., 2025). Koulutusinterventio vaikutti Saudi-Arabiassa ja Egyptissä hoitotyön harjoittelijoiden käyttäytymiseen ja käytäntöjen haastamiseen positiivisesti koskien kestävä kehitystä (Moustafa Saleh & Elsabahy, 2022). Australialaisessa tutkimuksessa tunnistettiin kolme keskeistä lähestymistapaa kestävä kehityksen tavoitteiden edistämiseen: ympäristöhuolen ja terveydenhuollon jätetuotannon tunnistaminen, tietoisuuden lisääminen työelämässä sekä yksilön toiminnan merkityksen korostaminen. (Fields ym., 2024.)

Osa opiskelijoista ruotsalaistutkimuksessa kuvasi, että ilmastonmuutos ja kestävä kehitys ovat vaikeasti sovellettavissa sairaanhoitajan ammattiin, koska sairaanhoitajien tärkein tehtävä on pelastaa ihmishenkiä. Tämä johtui heidän mielestään siitä, että hoitotyön koulutuksessa ei keskitytä kestävyys- ja ympäristöasioihin. (Anåker, Spante & Elf, 2021.) Myös espanjalaistutkimuksessa opiskelijat kokivat vaikeaksi soveltaa kestävä kehitystä ja puuttua kestävämmiin käytäntöihin terveydenhuollon ympäristössä (Alvarez-Nieto ym., 2024). Australialaisessa tutkimuksessa tunnistettiin kolme keskeistä estettä kestävä kehityksen tavoitteiden edistämiseksi: ajan puute, vaikutusmahdollisuuksien rajallisuus sekä se, ettei kestävä kehityksen teemoja käsitellä riittävästi työelämässä (Fields ym., 2024).

Ehdotukset kestävä kehityksen opetukseen

Kestävä kehityksen opetuksen pedagogisia ratkaisuja on viime vuosina tarkasteltu hoitotyön koulutuksessa. Tutkimuksissa suositellaan ongelmaperustaista tai skenaariopohjaista oppimista kestävä kehityksen opetukseen. Neljässä tutkimuksessa toteutettiin koulutusinterventio, joilla oli tilastollisesti merkitsevä vaikutus oppimistuloksiin. Englantilaistutkimuksessa opiskelijat kuvasivat koulutusinterventiota realistiseksi ja hyödylliseksi. (Richardson ym., 2017; Moustafa Saleh & Elsabahy, 2022; Alvarez-Nieto ym., 2024; Karatana, 2025). Myös podcast-nauhoitus kestävä kehityksen tavoitteiden opetuksessa arvioitiin opiskelijoiden toimesta arvokkaaksi oppimisresurssiksi (Alvarez-Nieto ym. 2024).

Suomessa ja Yhdysvalloissa tehdyssä tutkimuksessa ehdotetaan, että sairaanhoitajakoulutukseen tarvitaan globaalit suositukset ilmastonmuutokseen liittyvien

aiheiden opetukseen (Tiitta ym., 2025). Espanjalaistutkimuksessa ehdotetaan mallia, jota voidaan käyttää kestävän kehityksen sisällyttämisessä opetussuunnitelmaan (Alvarez-Nieto ym., 2024). Turkki-laistutkimuksessa ehdotetaan, että globaalin kansalaisuuden koulutuksen integroiminen hoitotyön opetussuunnitelmaan kannattaa, jotta kestävän kehityksen tavoitteet voidaan saavuttaa (Karatana, 2025).

Yhteenveto aikaisemmista tutkimuksista

Tutkimusten perusteella sairaanhoitajaopiskelijoiden tiedot ja tietoisuus kestävästä kehityksestä vaihtelevat huomattavasti maiden ja koulutusohjelmien välillä. Vaikka suurin osa opiskelijoista suhtautuu kestävään kehitykseen ja ilmastonmuutoksen torjuntaan myönteisesti, heidän tietotasonsa kestävään kehityksen käsitteistä ja tavoitteista voi olla monin paikoin puutteellinen. Koulutusinterventioilla on kuitenkin osoitettu olevan merkittävä vaikutus opiskelijoiden tietojen, asenteiden ja käytännön toiminnan kehittymiseen.

Sukupuoli, ikä, opintojen vaihe ja kansallinen konteksti näyttävät olevan yhteydessä opiskelijoiden tietoisuuteen ja asenteisiin. Lisäksi opiskelijat tunnistavat omat mahdollisuutensa vaikuttaa kestävään kehitykseen, mutta kokevat sen käytännön soveltamisen hoitotyön arjessa edelleen haasteelliseksi. Useissa tutkimuksissa korostetaan tarvetta vahvistaa opetussuunnitelmien rakenteellista tukea kestävään kehityksen sisällyttämiselle ja kehittää yhteisiä, kansainvälisiä suosituksia aihealueen opetukseen.

Kestävän kehityksen systemaattinen sisällyttäminen sairaanhoitajakoulutukseen on keskeistä, jotta tulevat hoitotyön ammattilaiset voivat edistää terveyttä ja hyvinvointia ekologisesti, sosiaalisesti ja taloudellisesti kestäväällä tavalla.

4 Tutkimuksen tarkoitus, tavoite ja tutkimuskysymykset

Tutkimuksen tarkoituksena on analysoida kestävästä kehitystä sairaanhoitajakoulutuksessa opetussuunnitelman ja opiskelijoiden näkökulmista. Tutkimuksen tavoitteena on tuottaa tietoa kestävästä kehityksen sisällöistä opetussuunnitelmissa kansallisesti sekä valmistuvien sairaanhoitajaopiskelijoiden kestävästä kehityksen asenteista ja käsityksistä sen opetuksesta. Lisäksi tutkimustulosten perusteella voidaan tunnistaa kehittämiskohteita.

Tässä tutkimuksessa vastataan seuraaviin tutkimuskysymyksiin:

- 1) Mitä kestävästä kehityksestä on kuvattu suomenkielisten sairaanhoitajakoulutusten opetussuunnitelmissa?
- 2) Minkälainen käsitys valmistuvilla sairaanhoitajaopiskelijoilla on kestävästä kehityksen opetuksesta koulutuksessaan?
- 3) Minkälaisia ovat valmistuvien sairaanhoitajaopiskelijoiden asenteet kestävästä kehitystä kohtaan?

5 Tutkimusmenetelmät ja aineistot

5.1 Tutkimusasetelma ja kohdejoukko

Tutkimus koostuu sairaanhoitajakoulutuksen opetussuunnitelmien analyysistä ja sairaanhoitajaopiskelijoille toteutetusta kyselystä kohdistuen opetussuunnitelmien sisältöihin ja valmistuvien opiskelijoiden asenteisiin kestävästä kehityksestä ja käsityksiin sen opetuksesta. Tutkimus on poikittaistutkimus, jossa käytetään määrällisiä ja laadullisia menetelmiä. Tutkimus kohdistuu vuonna 2024 valmistuviin sairaanhoitajaopiskelijoihin kolmesta eri ammattikorkeakoulusta ja samaan aikaan käytössä oleviin opetussuunnitelmiin. Kyseisillä ammattikorkeakouluilla on jokaisella useampia kampuksia (yhteensä n=10), joissa voi opiskella sairaanhoitajaksi. Kampukset sijaitsevat yhdeksässä eri kunnassa ja neljässä eri maakunnassa. Tavoiteltu otoskoko oli 160 opiskelijaa, jotta kyselyn jokaista kysymystä kohti olisi 10 havaintoyksikköä. Tällä pyritään siihen, että otos olisi mahdollisimman perusjoukkoa edustava ja että siitä voidaan tehdä tilastollisia menetelmiä hyödyntäen johtopäätöksiä. (Nummenmaa, 2023.) Tutkimuksen toteutus tapahtui vuonna 2024.

Tutkimuksessa käytettiin tutkimusmenetelmien triangulaatiota (*mixed methods*). Tämänkaltaisissa tutkimuksissa olennaista on tutkimustulosten rinnakkainen analysointi. Tämä tarkoittaa myös sitä, että kaikille tutkimusmenetelmille annetaan samanlainen painoarvo. Tämä voi auttaa selventämään tulosten perustaa. Näin voidaan ymmärtää paremmin eri aineistojen tulosten välisiä yhteyksiä, kyseenalaistaa oletuksia ja kehittää uutta. (Östlund ym., 2011.)

5.2 Aineistonkeruu ja analyysi

5.2.1 Opetussuunnitelmien analyysi

Opetussuunnitelmista analysoitiin suomenkielisten ammattikorkeakoulujen (n=??) verkkosivuilla saatavilla olevia sairaanhoitajakoulutuksen opetussuunnitelmia ryhmiltä, jotka olivat aloittaneet opintonsa keväällä 2024. Opetussuunnitelmien sisällönanalyysi täydentää ja tukee kuvausta kestävästä kehityksestä kyselytutkimuksen lisäksi (Östlund ym., 2011). Tässä tutkimuksessa toteutettiin ensin deduktiivinen sisällönanalyysi opetussuunnitelmien (n=18) kestävästä kehityksestä sisällöistä. Deduktiivisessa sisällönanalyysissä sisältö jaotellaan aiemmin olemassa olevan teorian tai mallin avulla. Tässä tutkimuksessa teoreettisena mallina käytettiin kestävästä kehityksestä ja sen osa-alueita. Kaikki kestävästä kehitykseen liittyvä sisältö kerättiin yhteen, jonka jälkeen sisältö jaoteltiin erillisiin

merkityskokonaisuuksiin. Ensin tarkasteltiin, missä opintojaksoissa kestävän kehityksen sisältöjä löytyi ja löytyneet sisällöt jaoteltiin ja värikoodattiin kestävän kehityksen eri osa-alueisiin (ekologinen, taloudellinen, sosiaalinen, kulttuurinen). Seuraavaksi deduktiivisessa sisällönanalyyysissa tuotettu aineisto kvantifioitiin, eli sanallista aineistoa ja sen käsittelyä jatkettiin laskemalla esiintymisiä. (Tuomi & Sarajärvi 2018; Elo & Kyngäs, 2008.)

5.2.2 Kyselytutkimus

Tutkimuksessa toteutettiin sairaanhoitajaopiskelijoille suunnattu strukturoitu määrällinen tutkimus, joka pyrki selvittämään sen hetkistä tilaa kestävän kehityksen opetuksesta ja opiskelijoiden asenteita kestävästä kehitystä kohtaan. Kyselytutkimusten käyttö hoitotieteellisessä tutkimuksessa on yleistä. Niiden avulla voidaan tutkia tietoa, asenteita, tunteita, kognitiota, aikomuksia tai käytöstä. Likert-tyyppiset kyselyt ovat useimmin käytettyjä, joissa ordinaaliasteikolla mitataan mielipiteitä ja niiden voimakkuuksia. (Rattray & Jones, 2007.)

Kyselylomake (Liite 4) muodostettiin kolmesta eri osasta, jotka ovat 1) taustatiedot, 2) käsitykset kestävän kehityksen opetuksesta ja 3) asenteet kestävästä kehitystä kohtaan. Kaikkiaan kyselyssä oli 20 kysymystä. Ensimmäisessä osassa taustatietoina kysyttiin ikää, sukupuolta sekä aiempaa koulutustaustaa. Kyselyn toinen osa mittaa sairaanhoitajaopiskelijoiden käsityksiä kestävän kehityksen opetuksesta. Kyselyn toinen osa on laadittu tätä tutkimusta varten yleissairaanhoitajan kompetenssien kestävästä kehityksen osaamisen (Silén-Lipponen & Korhonen, 2020) ja kirjallisuuskatsauksen pohjalta. Kyselyn toisessa osassa on kahdeksan väittämää, joista yhteen vastataan kyllä/ei ja muihin vastataan seitsemänportaisella Likert-asteikolla (1 = täysin eri mieltä – 7 = täysin samaa mieltä). Viimeisenä on yksi avoin kysymys. Kolmannessa osassa käytetään validoitua SANS_2-mittaria (Sustainability Attitudes In Nursing © Janet Richardson), jonka käyttöön ja kääntämiseen on saatu lupa mittarin kehittäjältä. Mittari mittaa sairaanhoitajaopiskelijoiden asenteita kestävästä kehitystä kohtaan ja se sisältää yhdeksän väittämää, joihin vastataan seitsemänportaisella Likert-asteikolla (1 = Täysin eri mieltä – 7 = Täysin samaa mieltä. (Richardson ym., 2021.)

Aineistonkeruu toteutettiin sähköisessä muodossa Webropol-ohjelmaa käyttäen vuonna 2024. Linkki kyselyyn lähetettiin vuonna 2024 valmistuville sairaanhoitajaopiskelijoille sähköpostitse. Tätä varten ammattikorkeakouluista pyydettiin nimeämään yhteyshenkilöt

tutkimuslupien hakemisen yhteydessä, jotka välittivät lyhyen tiedotteen ja linkin opiskelijoille.

Kyselyn numeraaliset vastaukset analysoitiin tilastollisesti SPSS-ohjelmaa käyttäen. Analyysi aloitettiin arvioimalla puuttuvia tai poikkeavia arvoja. Analyysia jatkettiin tilastollisesti kuvaamalla muuttujien jakaumia, normaaliutta, keskiarvoja (ka) ja hajontoja. Taustatiedoista vastaajien ikä luokiteltiin kolmeen eri luokkaan: 18–29 vuotta, 30–40 vuotta ja yli 40 vuotta. Aineiston koon ($n=52$) takia normaalisuustestinä käytettiin Shapiro-Wilkin testiä. Testin mukaan kaikki Likert-asteikolliset väittämät olivat normaalisti jakautuneet ($p < 0,005$). Opetusta ja asenteita koskevista väittämistä muodostettiin summamuuttujat. Tämän jälkeen tarkasteltiin näiden ja taustatietojen välisiä tilastollisia merkitsevyyksiä. Aineistosta tarkasteltiin taustatekijöiden ja tulosmuuttujien välisiä tilastollisia merkitsevyyksiä parametristen testien kanssa. Testeistä käytettiin yksisuuntaista varianssianalyysia, Tukeyn testiä ja riippumattomien otosten t-testiä ja Pearsonin korrelaatiokerrointa. (Nummenmaa, 2023). Kyselytutkimuksen avoimen kysymyksen vastaukset analysoitiin induktiivisella sisällönanalyysillä.

6 Tutkimustulokset

6.1 Kestävä kehitys opetussuunnitelmissa

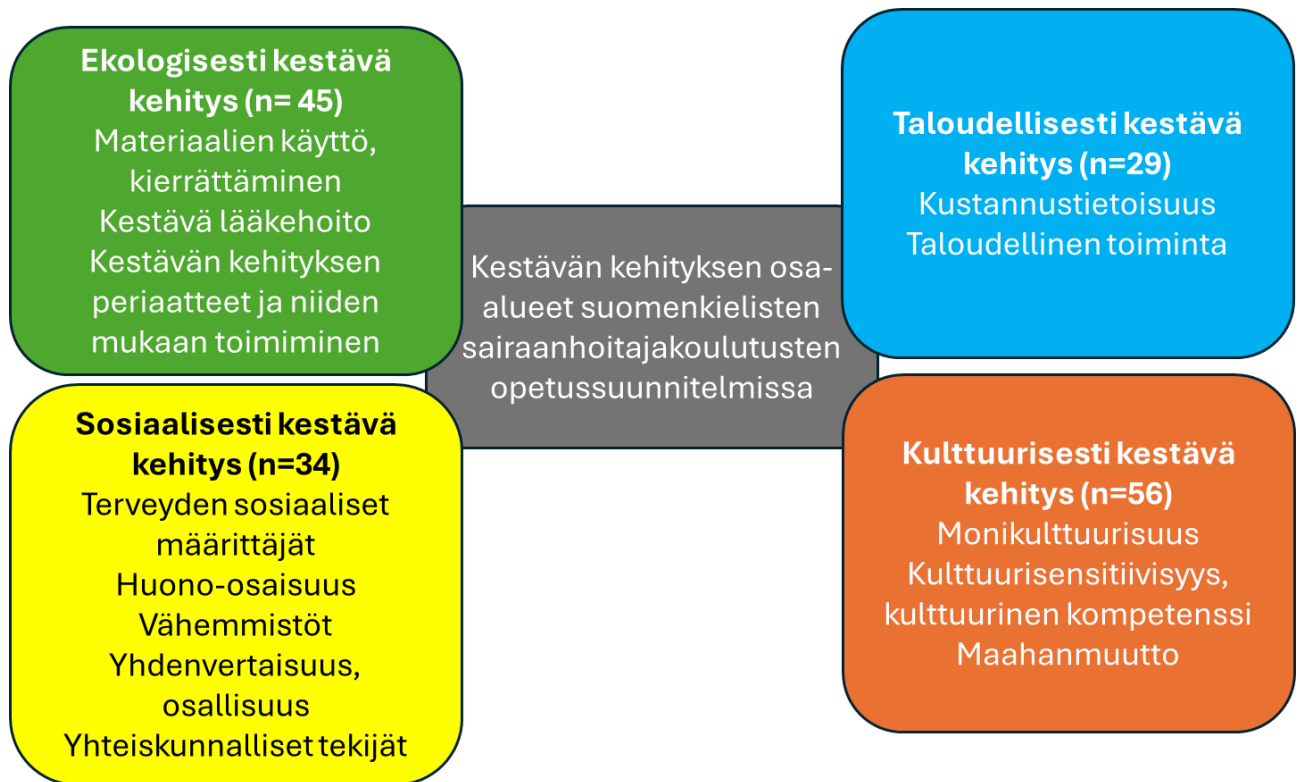
Kaikkien suomenkielisten sairaanhoitajakoulutusta tarjoavien ammattikorkeakoulujen (amk n=18) opetussuunnitelmista oli tunnistettavissa kestävän kehityksen eri osa-alueiden sisältöjä. Neljän ammattikorkeakoulun opetussuunnitelmissa kestävää kehitystä terminä ei ollut löydettävissä suoraan. Suurimmassa osassa (amk n=12) opetussuunnitelmia oli kaikkien neljän kestävän kehityksen osa-alueen sisältöä. Ammattikorkeakoulujen opetussuunnitelmista puuttui ekologisen (amk n=2), sosiaalisen (amk n=3), kulttuurisen (amk n=1) ja taloudellisen (amk n=1) osa-alueet. Ammattikorkeakouluista kuusi tarjosi syventäviä opintojaksoja, joissa käsiteltiin kestävän kehityksen aiheita.

Kestävän kehityksen osa-alueiden mukaan tarkasteltuna useimmin opetussuunnitelmissa oli kirjattuna kulttuurinen kestävyys (n=56). Kulttuurisen kestävyuden aiheita olivat monikulttuurisuus, kulttuurisensitiivisyys, maahanmuutto ja kulttuurinen kompetenssi. Kulttuurisen kestävyuden sisältöjä löytyi eniten hoitosuhteen, kulttuurien, mielenterveys- ja päihdetyön, seksuaali- ja lisääntymisterveyden, lasten, nuorten ja perheiden hoitotyön, palliatiivisen hoitotyön opintojaksoista. (Kuvio 1.)

Ekologinen kestävyys mainittiin yhteensä 45 kertaa, useimmiten kestävän kehityksen periaatteiden (n=40), materiaalin käytön ja kierrättämisen (n=3) yhteydessä. Myös kestävä lääkehoito mainittiin kahdesti. Ekologiseen kestävyYTEEN liittyviä sisältöjä löytyi eniten etiikan ja ammatillisuuden, johtamisen, lääkehoidon, perioperatiivisen hoitotyön, kliinisen harjoittelun ja terveyden edistämisen opintojaksoista. (Kuvio 1.)

Sosiaalinen kestävyys mainittiin 34 kertaa, joista useimmat aiheet liittyivät terveyden sosiaalisiin määrittäjiin, huono-osaisuuteen, vähemmistöihin, yhteiskunnallisiin tekijöihin, globaaleihin terveysuhkiin, sosiaaliturvaan, yhdenvertaisuuteen ja osallisuuteen. Sosiaalisen kestävyuden aiheet olivat eniten edustettuina terveyden edistämisen, mielenterveys- ja päihdetyön ja vanhustyön opintojaksoissa. (Kuvio 1.)

Taloudellisesta kestävyydestä (n=29) mainittiin kustannustietoisuus ja taloudellisuus. Taloudellisen kestävyuden aiheet löytyivät etiikan ja ammatillisuuden, johtamisen ja yrittäjyyden sekä perioperatiivisen hoitotyön opintojaksojen sisällöistä. (Kuvio 1.)

Kuvio 1. Kestävän kehityksen osa-alueiden esiintyminen suomenkielisten sairaanhoitajakoulutusten opetussuunnitelmissa

6.2 Kestävän kehityksen opetus sairaanhoitajakoulutuksessa

Kyselyyn vastasi 52 valmistuvaa sairaanhoitajaopiskelijaa kolmesta eri ammattikorkeakoulusta. Kyselyyn vastanneiden keski-ikä oli 32 vuotta ja vaihteli 21 ja 55 vuoden välillä. Kyselyyn vastasi 46 naista ja 5 miestä. Suurin osa (88 %, n=46) vastaajista oli valmistunut ylioppilaaksi tai ammatillisesta koulutuksesta. Aiempi korkeakoulututkinto oli vastaajista 12 prosentilla. (Taulukko 3.)

Taulukko 3. Kyselyyn vastanneiden sairaanhoitajaopiskelijoiden taustatiedot

Taustakysymys	n	%
Ikä		
18–29	26	50
30–40	14	27
Yli 40	12	23
Sukupuoli		
Mies	5	10
Nainen	46	90
Muu	0	0
Koulutustausta		
Ylioppilastutkinto	22	42
Ammatillinen perustutkinto	24	46
AMK-tutkinto/opistotutkinto	3	6
Ylempi korkeakoulututkinto	3	6

Opiskelijat kuvasivat kyselyssä kestävän kehityksen opetusta omassa koulutuksessaan. Vastaajista 59 % kertoi, että koulutuksessa ei ole tutustuttu kestävän kehityksen tavoitteisiin. Heikoiten opiskelijat arvioivat toteutuvan ilmastonmuutoksen terveysvaikutusten opetuksen (ka 2,7). Parhaiten opiskelijoiden mukaan koulutuksessa oli perehdytty sosiaalisten määrittäjien vaikutukseen yksilön terveyteen (ka 4,7) ja kustannustietoiseen työskentelyyn (ka 4,6). (Taulukko 4.)

Taulukko 4. Valmistuvien sairaanhoitajaopiskelijoiden arviot kestävän kehityksen opetuksesta sairaanhoitajakoulutuksessa

Väittämät	Mediaani	Keskiarvo	Keskihajonta (SD)
Olen saanut opetusta kestävän kehityksen periaatteiden mukaan toimimisesta	4,0	4,0	1,72
Olen saanut opetusta kustannustietoisesta ja taloudellisesta työskentelystä	5,0	4,6	1,73
Olen saanut opetusta ympäristötietoisesta työskentelystä	4,0	3,7	1,77
Olen saanut opetusta ilmastonmuutoksen terveysvaikutuksista	2	2,7	1,77
Olen saanut opetusta terveyden sosiaalisten määrittäjien vaikutuksesta yksilön terveyteen	5,0	4,7	1,79
Opintoni ovat antaneet minulle tarpeeksi tietoa ja taitoa toimia kestävästi harjoittelussa ja työelämässä	4,5	4,4	1,73

Opiskelijat, joiden koulutuksessa oli perehdytty YK:n kestävän kehityksen tavoitteisiin, arvioivat saaneensa tilastollisesti merkitsevästi enemmän kestävään kehitykseen liittyvää opetusta kuin ne, joiden koulutuksessa näitä tavoitteita ei ollut käsitelty (kaikissa kategorioissa $p < 0.001$). (Taulukko 5.)

Taulukko 5. YK:n kestävän kehityksen tavoitteiden käsittelyn yhteys opetuksen määrään

Väittäjä	Levene's Test (Sig.)	t	df	p-value (2-tailed)	Mean Difference	95 % CI (Lower–Upper)
Olen saanut opetusta kestävän kehityksen periaatteiden mukaan toimimisesta	0.038	3.937	49	< 0.001	1.7476	0.8556 – 2.6396
Olen saanut opetusta kustannustietoisesta ja taloudellisesta työskentelystä	0.011	3.711	49	< 0.001	1.6571	0.7598 – 2.5545
Olen saanut opetusta ympäristötietoisesta työskentelystä	0.832	4.173	49	< 0.001	1.8619	0.9654 – 2.7586
Olen saanut opetusta ilmastonmuutoksen terveysvaikutuksista	0.120	4.481	49	< 0.001	1.9095	1.0531 – 2.7659
Olen saanut opetusta terveyden sosiaalisten määrittäjien vaikutuksesta yksilön terveyteen	0.001	2.690	49	0.010	1.3095	0.4191 – 2.1999
Opintoni ovat antaneet minulle tarpeeksi tietoa ja taitoa toimia kestävästi harjoittelussa ja työelämässä	0.223	3.924	49	< 0.001	1.7000	0.8630 – 2.5369

*Tilastollisesti merkitsevä ero $p < 0.05$ (Riippumattomien otosten t-testi)

Avoimen kysymyksen vastausten perusteella opiskelijat oppivat kestävän kehityksen mukaan toimimista oppilaitoksen lisäksi työharjoittelussa ja omilla työpaikoillaan. Erityisesti leikkaussaliympäristössä tämä korostuu. Taloudellinen kestävyys näyttäytyi keskusteluna lääkkeiden ja hoitovälineiden hinnasta. Sosiaalisesta mediasta ja internetistä perehtymällä itse aiheeseen moni oli löytänyt lisää tietoa kestävästä kehityksestä. Aiemmat tutkimukset esimerkiksi lähihoitajana tai laitoshuoltajana sisälsivät myös opetusta kestävydestä.

6.3 Valmistuvien sairaanhoitajaopiskelijoiden asenteet kestävästä kehitystä kohtaan

Opiskelijoiden asenteita kestävästä kehitystä kohtaan mitattiin SANS_2-mittarilla kyselyssä. Opiskelijat pitivät kestävästä kehitystä tärkeänä hoitotyön kannalta (ka 6,0) sekä sen sisällyttämistä opetussuunnitelmaan (ka 5,5). Opiskelijat arvioivat soveltavansa kestävästä kehityksen periaatteita kotona ja hoitotyössä korkeilla keskiarvoilla (ka 6,0). Matalimpina opiskelijat arvioivat mahdollisuutensa vaikuttaa ja haastaa kestävästä kehitystä kohtaan hoitotyössä (ka 4,2–4,3). (Taulukko 6.)

Opetuksen väittämistä (luku 6.2) ja SANS_2-mittarin asenneväittämistä luotujen summamuuttujien välinen korrelaatiokerroin ($r = 0,304$) ja p-arvo (0,03) osoittavat kohtalaista positiivista korrelaatiota. Mitä enemmän opiskelijat ovat saaneet opetusta, sen positiivisempi heidän asenteensa oli kestävästä kehitystä kohtaan. Koulutustaustalla, iällä tai sukupuolella ei ollut tilastollisia merkitsevyyksiä asenteissa kestävästä kehitystä kohtaan.

Taulukko 6. Valmistuvien sairaanhoitajaopiskelijoiden asenteet kestävästä kehitystä kohtaan

Väittämät	Mediaani	Keskiarvo	Keskihajonta (SD)
Ilmastonmuutos on tärkeä asia hoitotyön/terveydenhuollon kannalta	4,0	5,3	1,42
Ilmastonmuutokseen liittyvät kysymykset olisi sisällytettävä sairaanhoitajakoulutuksen opetussuunnitelmaan	5,0	4,6	1,82
Kestävä kehitys on tärkeä asia hoitotyön kannalta	7,0	6,0	1,31
Kestävä kehitys olisi sisällytettävä hoitotyön opetussuunnitelmaan	6,0	5,5	1,43
Sovellan kestävästä kehityksen periaatteita kotona	6,0	5,6	1,49
Sovellan kestävästä kehityksen periaatteita hoitotyössä	6,0	5,4	1,13
Olen tietoinen kestävästä kehitystä kohtaan käytännöistä työ- tai harjoitteluympäristössäni	6,0	5,3	1,52
Haastan kestävästä kehitystä kohtaan käytännöt työ- tai harjoitteluympäristössäni	4,0	4,2	1,71
Minusta tuntuu, että en pysty haastamaan kestävästä kehitystä kohtaan käytäntöjä työ- tai harjoitteluympäristössäni	4,0	4,3	1,83

7 Pohdinta

7.1 Tutkimustulosten tarkastelu

Tulokset osoittivat, että kestävä kehitys sisältyy kaikkiin tarkasteltuihin opetussuunnitelmiin, mutta sen laajuus ja painotukset vaihtelevat huomattavasti. Suurimmassa osassa opetussuunnitelmia sisältö keskittyy enemmän sosiaaliseen ja kulttuuriseen kestäväyyteen kuin taloudellisiin ja ekologisiin näkökulmiin tai ilmastonmuutoksen terveysvaikutuksiin. Tämä havainto vastaa kansainvälisen tutkimuskirjallisuuden esiin tuomaa ongelmaa, jonka mukaan kestävän kehityksen ekologinen ulottuvuus jää usein hoitotyön koulutuksessa abstraktiksi tai pintapuoliseksi (esim. Alvarez-Nieto ym., 2022; Chen & Price, 2020).

Opetussuunnitelmista puuttui monin paikoin selkeästi määriteltäviä oppimistavoitteita ja konkreettisia sisältöjä. Myös kaksi kolmasosaa sairaanhoitajaopiskelijoista raportoi, ettei heidän opinnoissaan ole tutustuttu kestävän kehityksen tavoitteisiin; jotkin ammattikorkeakoulut eivät maininneet kestävästä kehityksestä opetussuunnitelmissaan ollenkaan. Määrälliset tulokset osoittivat lisäksi, että suurin osa opiskelijoista koki saaneensa vain vähän opetusta kestävän kehityksen tavoitteista. Erityisesti ilmastonmuutoksen terveysvaikutusten käsittely koulutuksessa oli opiskelijoiden arvioiden mukaan vähäistä. Samalla opiskelijat pitivät kestävästä kehityksestä tärkeänä hoitotyössä ja kokivat soveltavansa sen periaatteita käytännössä varsin hyvin.

Tutkimustulosten perusteella opiskelijat kokevat saaneensa kestävän kehityksen opetusta vaihtelevasti ja usein hajanaisena. Useat kansainväliset tutkimukset osoittavat, että suuri osa hoitotyön opiskelijoista ei ole kuullut kestävän kehityksen käsitteestä tai sen tavoitteista ennen opintoja (esim. Gürgeç Şimşek & Erkin, 2022; Moustafa Saleh & Elsabahy, 2022). Vaikka opiskelijoiden tiedot kestävän kehityksen sisällöistä voivat kirjallisuudenkin mukaan olla paikoin puutteellisia, heidän asenteensa olivat tässä tutkimuksessa johdonmukaisesti myönteisiä. Tämä ilmiö on tunnistettu laajasti myös kansainvälisessä kirjallisuudessa (esim. Alvarez-Nieto ym., 2022; Anâker ym., 2021). Työelämässä toimiminen ja työharjoittelut erityisesti leikkaussalissa näyttivät tulosten mukaan tuottavan opiskelijoille eniten tietoja ja taitoja kliinisessä kontekstissa kestävän kehityksen mukaan toimimisessa oppilaitoksen ulkopuolella.

Kestävän kehityksen opetuksella on merkitystä opiskelijoiden asenteiden muotoutumisessa. Tilastollisesti merkitsevä korrelaatio kestävään kehitykseen liittyvän opetuksen määrän ja

kestävän kehityksen asenteiden välillä osoittaa, että mitä enemmän opiskelijat ovat saaneet aihepiirin opetusta, sitä positiivisempi heidän asenteensa kestävästä kehitystä kohtaan on. Tämä tukee aikaisempaa tutkimusta, jonka mukaan tiedon lisääminen voi edistää vastuullisempia toimintatapoja hoitotyössä.

7.2 Tutkimuksen eettisyys

Tässä tutkimuksessa on noudatettu hyvää tieteellistä käytäntöä (TENK, 2023). Tämän tutkimuksen eettiset kysymykset liittyvät pääasiassa tieteellisen työn tekemiseen sekä tutkimusaineistojen käsittelyyn ja hallintaan. Tämä tutkimus on suunniteltu huolellisesti ottaen huomioon aiemmat tutkimukset. Tutkimukselle on haettu tarvittavat luvat ammattikorkeakouluista niiden käytänteiden mukaan ennen tutkimusaineiston keruun aloittamista ja tutkimussuunnitelma on hyväksytty nimettyjen ohjaajien toimesta (Kankkunen & Vehviläinen-Julkunen, 2013). Opetussuunnitelmat ovat sähköisesti saatavilla ja julkista aineistoa, joten niiden tutkimista varten ei tarvitse erillistä tutkimuslupaa.

Eettistä ennakoarviointia ei tutkimukselle tarvittu, koska tutkittavina ovat täysi-ikäiset sairaanhoitajaopiskelijat, ja osallistuminen tutkimukseen oli heille vapaaehtoista. Kuitenkin opiskelijoita tutkimukseen pyysi osallistumaan opettajat, jolloin on olemassa opettajan ja opiskelijan välinen opiskelija voimasuhde, jolloin opiskelija voi kokea velvollisuutta osallistua tutkimukseen (BERA, 2024). Tutkimukseen osallistuminen perustui tietoon perustuvaan suostumukseen, joka sairaanhoitajaopiskelijalta pyydettiin ennen sähköiseen kyselyyn osallistumista (Kankkunen & Vehviläinen-Julkunen, 2013). Tiedote tutkittavalle (Liite 2) ja tietoon perustuva suostumus (Liite 3) ovat esitelty liitteissä. Tutkittavat olivat valmistuvia sairaanhoitajaopiskelijoita, joten on todennäköistä, että he eivät hyödy tutkimuksen tuloksista. Tutkimukseen osallistumisesta ei kuitenkaan koitunut heille erityisiä riskejä tai rasitusta (Kankkunen & Vehviläinen-Julkunen, 2013).

Tutkimuksessa noudatettiin ajankohtaista tietosuojalainsäädäntöä EU:n tietosuojasetuksen mukaan ja tutkimusaineistoa käsiteltiin luottamuksellisesti (TENK, 2023). Tutkimusaineistoa säilytetään Turun yliopiston tarjoamassa tietoturvalisessä tallennuspaikassa ja aineisto hävitetään tutkimuksen raportoinnin valmistumisen jälkeen. Tutkimuksen raportista yksittäinen vastaaja ei ole tunnistettavissa, eikä tutkimuksessa kerätty arkaluonteisia tai suoria henkilötietoja. Kysely oli anonyymi, mutta taustatietoina kysyttiin henkilön ikää, sukupuolta ja koulutustaustaa, jotka katsotaan henkilötiedoiksi.

7.3 Tutkimuksen luotettavuus

Tutkimuksen luotettavuutta voidaan kvantitatiivisessa tutkimuksessa tarkastella validiteetin ja reliabiliteetin avulla. Validiteetilla tarkastellaan sitä, onko tutkimuksessa juuri mitattu sitä, mitä oli tarkoituskin mitata. (Kankkunen & Vehviläinen-Julkunen, 2013.) Tässä tutkimuksessa on käytetty aineistonkeruussa kyselylomaketta, jonka osana on ollut validoitu SANS_2- mittari (*Sustainability Attitudes In Nursing*) (Richardson ym., 2017). Mittarin, jonka sisältövaliditeettia on tutkittu, luotettavuus on todennäköisempää. Kyselylomakkeen toista osaa, joka tätä tutkimusta varten luotiin, ei ole ennen tutkimusta käytetty, joten sen sisältövaliditeettiin ja käsitteiden operationalisointiin voidaan suhtautua kriittisesti. Nämä kysymykset perustuvat kuitenkin aiheesta tehtyyn kirjallisuuskatsaukseen, YK:n kestävän kehityksen tavoitteisiin ja sairaanhoitajakoulutukselle luotuihin kestävyteen liittyviin kompetensseihin. Kyselylomakkeen teossa ovat avustaneet myös nimetyt ohjaajat.

Tutkimuksen ulkoisella validiteetilla tarkoitetaan sitä, miten hyvin tutkimustulokset ovat yleistettävissä perusjoukkoon (Kankkunen & Vehviläinen-Julkunen, 2013). Vuonna 2024? uusia opiskelijoita on aloittanut sairaanhoitaja (AMK)-nimikkeellä 4822 opiskelijaa. Tilastopalvelun mukaan lukuvuonna 2021–2022 sairaanhoitaja (AMK)-nimikkeellä on valmistunut 3039 opiskelijaa, joten kyselyyn vastanneiden määrä arvioidusta valmistuvien määrästä on hyvin pieni murto-osa (1,7 %). (Opetushallituksen tilastopalvelu, 2024). Tutkimukseen vastanneiden määrä on pieni (n=52) ja tutkimus on tehty Suomen kontekstissa tiettyjä ammattikorkeakouluja koskien, joten sen yleistäminen kansainväliselle tasolle ei ole luontevaa. Tutkimus antaa kuitenkin tietoa kansallisesta kontekstista, sillä Suomessa on käytössä samat sairaanhoitajakoulutuksen ydinkompetenssit koulutuksen järjestäjästä riippumatta. (Silén-Lipponen & Korhonen, 2020.) Silti koko perusjoukkoa tutkimus ei kuvaa pienen aineiston takia.

Reliabiliteetti viittaa tulosten pysyvyyteen, eli jos samalla mittarilla tehtäisiin uusi tutkimus, se antaisi samansuuntaisia tuloksia (Kankkunen & Vehviläinen-Julkunen, 2013). SANS_2- mittarilla tehdyt tutkimukset ovat antaneet aiemmissä tutkimuksissa tämän tutkimuksen kanssa samansuuntaisia tuloksia (esim. Richardson ym., 2021; Alvarez-Nieto ym., 2022). Cronbachin alfa on molemmissa ollut luotettavalla tasolla (opetus 0,89 ja SANS_2 0,83). Cronbachin alfa kertoo mittarin konsistenssista. Mitä suurempi arvo on, sen yhtenäisempi mittarin sisällön voidaan katsoa olevan. (Nummenmaa, 2023.) Myös tilastolliset analyysit ovat valittu aineiston koko huomioiden.

Laadullisen tutkimuksen luotettavuuteen arviointiin on olemassa kriteereitä, joita usein käytetään. Niitä ovat täsmällisyyden, luotettavuuden, pätevyiden, yleistettävyyden ja sulkeistamisen huomioiminen. Sulkeistamisella tarkoitetaan, että tutkija on tietoinen omasta roolistaan ja ennako-oletuksistaan. Tutkija on käsitellyt aineistoa huolellisesti ja esittänyt tutkimustulokset luotettavasti niin, ettei omien oletusten vaikuttaa aineiston käsittelyyn. Aineiston ja tulosten suhteen kuvaus on tärkeä luotettavuuskysymys. (Holloway & Galvin, 2017; Kankkunen & Vehviläinen-Julkunen, 2013.) Tätä tutkimusta tekevä opiskelija on perehtynyt aiheeseen huolellisesti ja kiinnostunut sen tutkimisesta. Tutkimuksessa ole sidoksia tai esteitä, jotka aiheuttaisivat ristiriidan. Aiemman tutkimuksen perusteella tutkijalla on ennako-oletus siitä, että kestävän kehityksen opetusta ei ole vielä riittävästi tai joissain tapauksessa ollenkaan sairaanhoitajakoulutuksessa. Opetussuunnitelmista on pyritty keräämään kaikki kestävän kehityksen osa-alueisiin liittyvä sisältö. Opetussuunnitelmien sisällönanalyyseissa haasteena on ollut se, että joitain kursseja on luokiteltu kestävän kehityksen alle, mutta niiden sisällössä tai kuvauksessa kestävää kehitystä ei ole määritelty. Luotettavuutta laadullisessa analyysissä vähentää se, että se on tehty yhden tutkijan toimesta. Myös opetussuunnitelmista julkisesti näkyvillä oleva versio ei välttämättä vastaa aina toteutusta ja anna kattavaa kuvaa opetuksesta.

Niin määrällisessä kuin laadullisessa tutkimuksessa luotettavuutta voidaan vahvistaa triangulaatiolla, sillä ne voivat täydentää toisiaan (Hirsjärvi ym., 2013). Tässä tutkimuksessa laadullinen opetussuunnitelmien analyysi antoi käsityksen siitä, mitä asioita ja kuinka paljon kestävän kehityksen osa-alueista on integroitu opetukseen ja kyselytutkimus kartoitti niiden toteutumista.

7.4 Johtopäätökset ja jatkotutkimusehdotukset

Tutkimustulosten perusteella voidaan todeta, että kestävän kehityksen opetus suomenkielisessä sairaanhoitajakoulutuksessa on heterogeenistä. Tarvitaan kansainväliset ja kansalliset ohjeet, jotka auttavat kestävän kehityksen aiheiden opetussuunnitelmaan integroimisessa.

Opetussuunnitelmia tarkasteltaessa voidaan saada käsitys sairaanhoitajakoulutuksen aiheista, mutta lopulta jokainen opettaja tekee opetukselliset valinnat kursseille. Tämä voi muodostua riskiksi, että kestävää kehitystä ei opeteta riittävästi, vaikka se on kirjattu opetussuunnitelmaan. Samoin on myös mahdollista, että kestävän kehityksen sisältöjä opetetaan, vaikka niitä ei olisi kurssin sisältöön kirjattu. Opiskelijat eivät myöskään aina

välttämättä yhdistä kaikkia opetettuja sisältöjä kestäväan kehitykseen, sillä tutkimusten mukaan opiskelijat ajattelevat kestävyyttä erityisesti ekologisuuden kautta. Tämän takia opettajiin kohdistuva tutkimus kestäväan kehityksen opetuksesta jatkossa tuottaisi merkityksellistä tietoa.

On tarpeen myös tutkia kansallisessa kontekstissa, millaiset pedagogiset ratkaisut toimivat Suomen sairaanhoitajakoulutuksessa. Kansainvälisesti eri opetusmenetelmiä kestäväan kehityksen opetuksessa oli tarkasteltu myös hyvin vähän. Koulutusinterventioissa kansainvälisesti todettiin positiivisia vaikutuksia opiskelijoiden tietoihin, asenteisiin ja toimintaan, joten Suomen kontekstissa voitaisiin myös kehittää kestäväan kehityksen opetusinterventioita ja toteuttaa kvasikokeellisia tutkimuksia.

Työelämäyhteistyö on myös merkittävä resurssi opiskelijoiden kestäväan kehityksen tavoitteiden mukaan toimimisen opetuksessa. Yhteistyö harjoitteluohjaajien ja organisaatioiden kanssa on tärkeää, sillä jos koulussa opittu ja harjoittelupaikkojen toiminta eroavat toisistaan merkittävästi, voi se tutkimusten mukaan tuottaa opiskelijoille voimattomuuden tunnetta (Fields ym., 2024). Opiskelijoiden asenteet näyttäytyvät positiivisena valmistumisen kynnyksellä, mutta tarvitaan edelleen jatkotutkimusta siitä, miten opiskelijoiden asenteet kehittyvät työelämään siirtymisen jälkeen. Aiemmassa tutkimuksessa tunnustetaan, että esteinä ovat ajan puute, tunne siitä, ettei omalla toiminnalla pysty vaikuttamaan sekä ettei työelämässä kestäväan kehitystä pidetä esillä (Fields ym. 2024).

Lähteet

Álvarez-Nieto, C., Parra-Anguita, L., Álvarez-García, C., Montoro Ramirez, E. M., López-Franco, M. D., Sanz-Martos, S., & López Medina, I. M. (2024). Sustainability education in nursing degree for climate-smart healthcare: a quasi-experimental study. *International Journal of Sustainability in Higher Education*, 25(9), 278–292. <https://doi.org/10.1108/IJSHE-01-2024-0061>

Álvarez-Nieto, C., Richardson, J., Navarro-Perán, M. Á., Tutticci, N., Huss, N., Elf, M., Anåker, A., Aronsson, J., Baid, H., & López-Medina, I. M. (2022). Nursing students' attitudes towards climate change and sustainability: A cross-sectional multisite study. *Nurse Education Today*, 108, Article 105185. <https://doi.org/10.1016/j.nedt.2021.105185>

Ammattikorkeakoululaki 932/2014.

Anåker, A., Spante, M., & Elf, M. (2021). Nursing students' perception of climate change and sustainability actions – A mismatched discourse: A qualitative, descriptive exploratory study. *Nurse Education Today*, 105, 105028. <https://doi.org/10.1016/j.nedt.2021.105028>

Arene. (2022). Suositus ammattikorkeakoulujen yhteisistä kompetensseista ja niiden soveltamisesta. Ammattikorkeakoulujen rehtorineuvosto Arene ry. Viitattu 26.1.2024 <https://arene.fi/julkaisut/suositus-ammattikorkeakoulujen-yhteisista-kompetensseista-ja-niiden-soveltamisesta-2022/>

Aronsson, J., Nichols, A., Warwick, P., & Elf, M. (2024). Nursing students' and educators' perspectives on sustainability and climate change: An integrative review. *Journal of Advanced Nursing*, 80, 3072–3085. <https://doi.org/10.1111/jan.15950>

BERA (British Educational Research Association). (2024). Ethical Guidelines for Educational Research (5th ed., 2024). <https://www.bera.ac.uk/publication/ethical-guidelines-for-educational-research-fifth-edition-2024-online>

Camilleri, M., Cassar, M., Linares, P., Capellades, L. & Delgado, L. (2023). Global Health and Sustainable Nurse Education. Empowering Future Nurse Educators. Handbook for nurse educators. Viitattu 9.10.2023 <https://new-nurse-educator.utu.fi/wp-content/uploads/2023/08/Empowering-Future-Nurse-Educators-Handbook-for-nurse-educators.pdf>

Chen, M. J., & Price, A. M. (2020). Comparing undergraduate student nurses' understanding of sustainability in two countries: A mixed method study. *Nurse Education Today*, 88, Article 104363. <https://doi.org/10.1016/j.nedt.2020.104363>

Elo, S., & Kyngäs, H. (2008). The qualitative content analysis process. *Journal of Advanced Nursing*, 62(1), 107–115. <https://doi.org/10.1111/j.1365-2648.2007.04569.x>

Euroopan komissio. (2022). GreenComp. Kestävää kehitystä koskeva eurooppalainen osaamiskehys. Euroopan unionin julkaisutoimisto. <https://data.europa.eu/doi/10.2760/595099>

Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2013/55/EU, annettu 20 päivänä marraskuuta 2013, ammattipätevyyden tunnustamisesta annetun direktiivin 2005/36/EY ja hallinnollisesta

yhteistyöstä sisämarkkinoiden tietojenvaihtojärjestelmässä annetun asetuksen (EU) N:o 1024/2012 (IMI-asetus) muuttamisesta. <http://data.europa.eu/eli/dir/2013/55/oj>

Fields, L., Dean, B. A., Perkiss, S., & Moroney, T. (2024). Nursing action towards the sustainable development goals: Barriers and opportunities. *Nurse Education Today*, 134, Article 106102. <https://doi.org/10.1016/j.nedt.2024.106102>

Göl, İ. (2024). Global social responsibility as a predictor of attitudes toward sustainable development in nursing students: A descriptive cross-sectional study. *Collegian*, 31(6), 446–452. <https://doi.org/10.1016/j.colegn.2024.11.001>

Hendry, M., Helfer, T., Eissler, C., & Burr, C. (2025). The Relevance of Sustainability and the Climate Crisis to the Nursing Profession and Nursing Education: A Literature Review. *Journal of Nursing Scholarship*, Advance online publication. <https://doi.org/10.1111/jnu.70045>

Hirsjärvi, S., Remes, P., Sajavaara, P., & Sinivuori, E. (2013). Tutki ja kirjoita (15.–17. uud. p.). Tammi.

Holloway, I., & Galvin, K. (2017). *Qualitative research in nursing and healthcare* (4th Edition). Wiley Blackwell.

Hotus. (n.d.) Tutkimusten arviointikriteeristö (JBI). Hoitotyön tutkimussäätiö ry. <https://hotus.fi/kansainvalinen-yhteistyö/jbi-keskus/tutkimusten-arviointikriteeristot-jbi/>

Härmä, T., & Nasib, N. n.d. Kestävän kehityksen keskeiset käsitteet. Opetushallitus. Viitattu 8.9.2024 <https://www.oph.fi/fi/opettajat-ja-kasvattajat/kestavan-kehityksen-keskeiset-kasitteet>

Kankkunen, P., & Vehviläinen-Julkunen, K. (2013). *Tutkimus hoitotieteessä* (3., uudistettu painos). Sanoma Pro Oy.

Karatana, Ö. (2025). The Effect of Global Citizenship Education on Nursing Students' Meeting Sustainable Development Goals: A Pre- and Poststudy Assessing Effectiveness and Implementation. *The Journal of Nursing Education*, 64(10), 651–660. <https://doi.org/10.3928/01484834-20250609-01>

Kunaviktikul, W., & Turale, S. (2020). Internationalizing nursing curricula in a rapidly globalizing world. *Nurse Education in Practice*, 43, 102704. <https://doi.org/10.1016/j.nepr.2020.102704>

Lopez-Medina, I. M., Álvarez-Nieto, C., Grose, J., Elsbernd, A., Huss, N., Huynen, M., & Richardson, J. (2019). Competencies on environmental health and pedagogical approaches in the nursing curriculum: A systematic review of the literature. *Nurse Education in Practice*, 37, 1–8. <https://doi.org/10.1016/j.nepr.2019.04.004>

Niela-Vilén, H., & Hamari, L. (2016). Kirjallisuuskatsaukset vaiheet. Teoksessa Kirjallisuuskatsaus hoitotieteessä (2. korjattu painos). Hoitotieteen laitoksen julkaisuja, Tutkimuksia ja raportteja A73. Turun yliopisto.

Nummenmaa, L. (2023). *Käyttytymistieteiden tilastolliset menetelmät*. Tammi.

- Opetushallituksen tilastopalvelu. (2024). Ammattikorkeakoulujen uusien opiskelijoiden aikaisempi koulutus. https://vipunen.fi/fi-fi/_layouts/15/WopiFrame.aspx?sourcedoc=%7B5C9EE17D-7B5A-4BFD-A72D-95F084C05A5C%7D&file=Ammattikorkeakoulut%20-%20uusien%20opiskelijoiden%20aikaisempi%20koulutus%20-%20koulutusala02.xlsb&action=default
- Porta, C. M., Disch, J., & Grumdahl, N. (2019). Nursing Disruption for Achieving Sustainable Development Goals by 2030. *Nursing Administration Quarterly*, 43(4), E1–E11. <https://doi.org/10.1097/NAQ.0000000000000363>
- Rattray, J., & Jones, M.C. (2007). Essential elements of questionnaire design and development. *Journal of Clinical Nursing* 16(2), 234–243. <https://doi.org/10.1111/j.1365-2702.2006.01573.x>
- Rawson, R., Okere, U. V., Williams, A., Lyte, G., & Jackson, J. E. (2025). Understanding Online Registered Nursing Students' Attitudes Towards Environmentally Sustainable Healthcare. *Nursing Reports*, 15(9), 340. <https://doi.org/10.3390/nursrep15090340>
- Richardson, J., Aronsson, J., Clarke, D., & Grose, J. (2021). The Greta Thunberg effect: student nurses' attitudes to the climate crisis. *Nursing Times*, 117(5), 44–47.
- Rosa, W. E., & Iro, E. (2019). The future of nursing and the advancement of the United Nations Sustainable Development Goals. *Nursing Outlook*, 67(6), 623–625. <https://doi.org/10.1016/j.outlook.2019.05.009>
- Rosa, W. E., Ojemeni, M. T., Karanja, V., Cadet, G., Charles, A., McMahon, C., & Davis, S. (2019). Education equity in nursing: A cornerstone of sustainable development goal attainment. *Public Health Nursing*, 36(4), 447–448. <https://doi.org/10.1111/phn.12637>
- Saaranen, T., Koivula, M., Ruotsalainen, H., Wärnä-Furu, C., Salminen, L., & Ahvenkoski, A. L. (2018). Terveystieteen opettajan käsikirja (2., uudistettu laitos). Tietosanomaa.
- Silén-Lipponen, M. & Korhonen, T. (2020). Osaamisen ja arvioinnin yhtenäistäminen sairaanhoitajakoulutuksessa –YleSHarviointi-hanke. Savonia-ammattikorkeakoulun julkaisusarja 5/2020. Viitattu 10.10.2023 <https://urn.fi/URN:NBN:fi-fe2020111089877>
- Stolt, M., Axelin, A., & Suhonen, R. (2016). Erilaiset kirjallisuuskatsaukset. Teoksessa Kirjallisuuskatsaus hoitotieteessä (2. korjattu painos). Hoitotieteen laitoksen julkaisuja, Tutkimuksia ja raportteja A73. Turun yliopisto.
- Tahkol, D., & Öztürk Haney, M. (2024). Determinants of Turkish nursing students' attitudes towards sustainable development and knowledge of climate change: A descriptive and correlational study. *Public Health Nursing*, 41(2), 221–232. <https://doi.org/10.1111/phn.13270>
- TENK. Tutkimuseettinen neuvottelukunta. (2023). Hyvä tieteellinen käytäntö ja sen loukkausepäilyjen käsitteleminen Suomessa. Tutkimuseettisen neuvottelukunnan HTK-ohje 2023. Tutkimuseettisen neuvottelukunnan julkaisuja 2/2023. Viitattu 10.10.2023 <https://tenk.fi/fi/hyva-tieteellinen-kaytanto-htk>

Tiitta, I., Cubelo, F., McDermott-Levy, R., Jaakkola, J. J. K., & Kuosmanen, L. (2024). Climate change integration in nursing education: A scoping review. *Nurse Education Today*, 139, 106210. <https://doi.org/10.1016/j.nedt.2024.106210>

Tiitta, I., Kopra, J., McDermott-Levy, R., Jaakkola, J. J. K., & Kuosmanen, L. (2025). Climate change perceptions among nursing students: A comparative study between Finland and the United States. *Nurse Education Today*, 146, Article 106541. <https://doi.org/10.1016/j.nedt.2024.106541>

Tuomi, J., & Sarajärvi, A. (2018). Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi (Uudistettu laitos.). Tammi.

Upvall, M. J., & Luzincourt, G. (2019). Global citizens, healthy communities: Integrating the sustainable development goals into the nursing curriculum. *Nursing Outlook*, 67(6), 649–657. <https://doi.org/10.1016/j.outlook.2019.04.004>

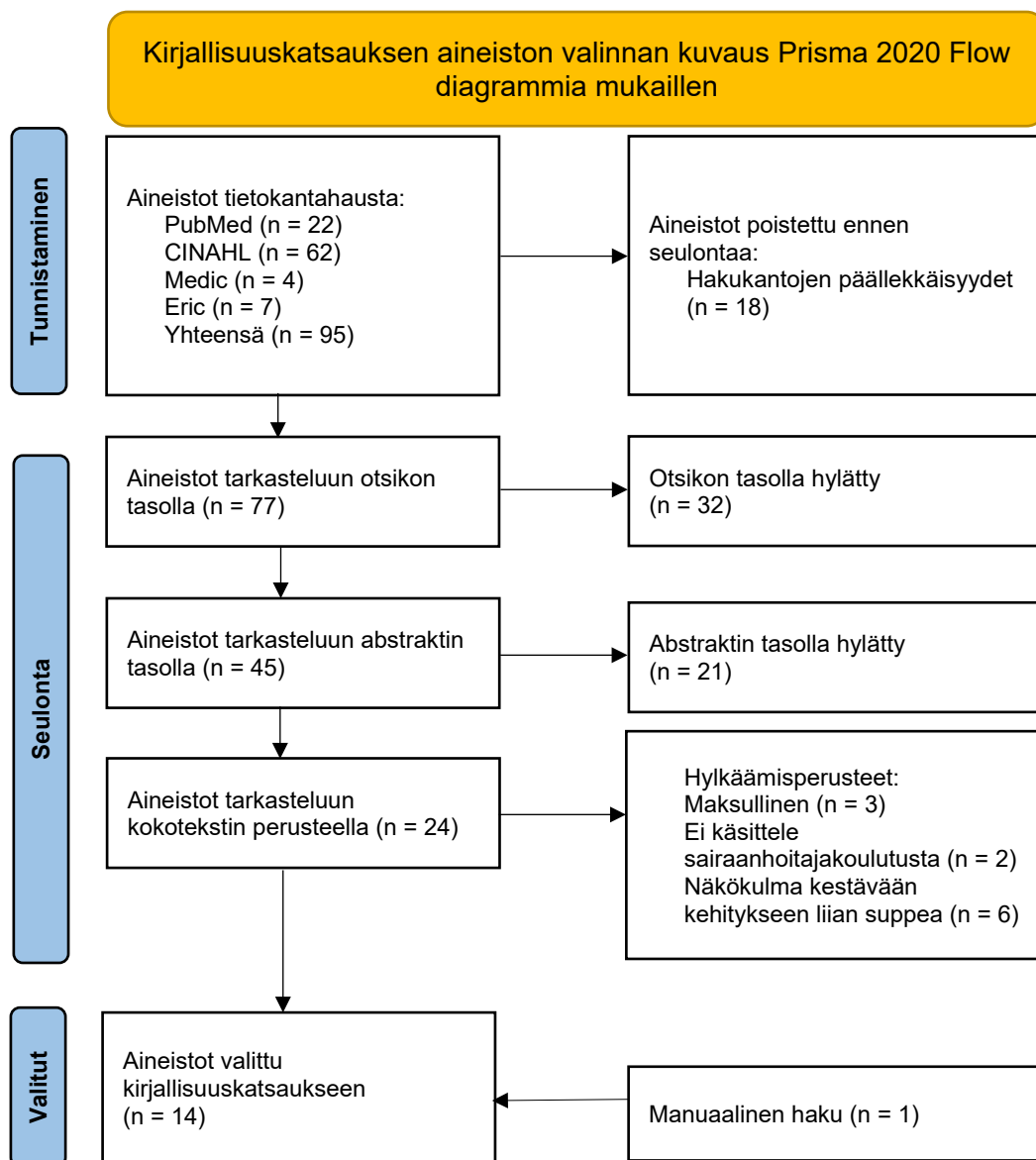
Vera-Ruiz, S., Vega-Muñoz, A., Contreras-Barraza, N., Silva-Jiménez, D., Iturra-González, J. A., & Martín-Romera, A. (2025). Socially Responsible Behaviors of Nursing Students in Private Universities in Santiago, Chile: A Study on the Alignment with Sustainable Development Goals. *Nursing Reports*, 15(3), 93. <https://doi.org/10.3390/nursrep15030093>

Yhdistyneet kansakunnat. (2015). Transforming our world: The 2030 Agenda for Sustainable Development. Viitattu 9.10.2023 <https://sdgs.un.org/2030agenda>

Östlund, U., Kidd, L., Wengström, Y., & Rowa-Dewar, N. 2011. Combining qualitative and quantitative research within mixed method research designs: A methodological review. *International Journal of Nursing Studies*, 48(3), 369–383. <https://doi.org/10.1016/j.ijnurstu.2010.10.005>

Liitteet

Liite 1. Kirjallisuuskatsauksen tiedonhaku (2023, 2025) ja tutkimusten valinnan eteneminen

Liite 2. Tiedote tutkittavalle

TtM-opiskelija Oona Hakanpää
Hoitotieteen laitos
Medisiina B
20014 Turun yliopisto
ojniss@utu.fi

TIEDOTE TUTKIMUKSESTA

Kestävä kehitys sairaanhoitajakoulutuksessa – opetussuunnitelman ja opiskelijoiden näkökulmat

Hyvä sairaanhoitajaopiskelija,

Opiskelen Turun yliopiston hoitotieteen laitoksella terveystieteiden maisteriksi. Teen pro gradu -tutkielmani liittyen kestävään kehitykseen sairaanhoitajakoulutuksessa. Pro gradu -tutkielmassa on tarkoituksena kuvata kestävä kehityksen opetuksen ilmenemistä opetussuunnitelmissa ja valmistumisvaiheen sairaanhoitajaopiskelijoiden asenteita ja käsityksiä kestävä kehityksen opetuksesta. Pro gradu -tutkielman tavoitteena on tuottaa tietoa kestävä kehityksen sisällöistä opetussuunnitelmissa kansallisesti sekä valmistuvien sairaanhoitajaopiskelijoiden kestävä kehityksen asenteista ja näkemyksiä sen opetuksesta.

Pyydän Sinua osallistumaan tähän tutkimukseen vastaamalla sähköiseen kyselylomakkeeseen. Kysely sisältää 20 kysymystä ja kyselyyn vastaaminen kestää noin 10 minuuttia. Kyselyn vastausaika päättyy 30.11. Tutkimuksen avulla halutaan kehittää sairaanhoitajakoulutusta sisältämään tarvittavaa tulevaisuuden osaamista kestävästä kehityksestä.

Osallistuminen tähän tutkimukseen on täysin vapaaehtoista. Voit kieltäytyä osallistumasta tutkimukseen tai keskeyttää osallistumisesi syytä ilmoittamatta milloin tahansa. Tutkimukseen osallistuminen ei aiheuta sinulle kuluja. Jos päätät osallistua tutkimukseen, pitää Sinun vastata kyselyn alussa olevaan suostumukseen myönteisesti. Ilman suostumusta kyselyyn ei voi vastata.

Lupa tämän tutkimuksen toteuttamiseksi on saatu ammattikorkeakoululta. Kaikkia Sinusta kerättäviä tietoja käsitellään siten, ettei yksittäisiä tietoja pystytä tunnistamaan tutkimukseen liittyvistä tutkimustuloksista tai julkaisuista. Myöskään ammattikorkeakoulun nimeä ei raportoida. Tiedot käsitellään EU:n yleinen tietosuoja-asetus (679/2016) huomioiden. Vain tutkimuksen tekijällä ja ohjaajilla on pääsy tutkimusaineistoon.

Tutkimuksen tulokset raportoidaan Turun yliopiston pro gradu -tutkielmana ja mahdollisesti tieteellisenä artikkelina. Mikäli sinulla on kysyttävää tai haluat lisätietoja, vastaan mielelläni kysymyksiisi. Tutkimuksen ohjaajina ovat yliopisto-opettaja Sanna Koskinen (smtkos@utu.fi) ja TtT Mika Alastalo (mika.p.alastalo@utu.fi) Turun yliopistolta.

Liite 3. Suostumus tutkimukseen

Tutkimustiedotteen jälkeen sähköisessä kyselyssä ollut suostumusteksti:

Minua on pyydetty osallistumaan yllä mainittuun tutkimukseen.

Olen lukenut ja ymmärtänyt saamani tutkimustiedotteen ja tietosuojaselosteen. Ymmärrän, että tutkimukseen osallistuminen on vapaaehtoista ja voin milloin tahansa syytä kertomatta keskeyttää osallistumiseni tutkimukseen tai peruuttaa antamani suostumuksen ilman seurauksia. Minusta keskeyttämiseen asti kerättyjä tietoja käytetään osana tutkimusaineistoa. Vastauksiani ei voida poistaa analysoidusta aineistosta.

Olen saanut riittävät tiedot tutkimuksesta ja henkilötietojeni käsittelystä. Minulla on ollut mahdollisuus esittää tutkijoille tarkentavia kysymyksiä. Valitsemalla *Suostun* osoitan suostumukseni tutkimukseen osallistumiseen.

Liite 4. Kyselylomake

Kestävä kehitys sairaanhoitajakoulutuksessa – opetussuunnitelman ja opiskelijoiden näkökulmat

I Taustatiedot

Valitse sinua kuvaava vaihtoehto tai kirjoita vastauksesi annettuun tilaan.

2. Sukupuoli: Nainen / Mies / Muu

3. Ikä ____

4. Aiempi suoritettu korkein tutkinto: Ylioppilastutkinto / Ammatillinen perustutkinto / AMK-tutkinto tai opistotutkinto / Kandidaatin tutkinto / Maisterin tutkinto / Tohtorin tutkinto

II Käsitteet kestävän kehityksen opetuksesta sairaanhoitajakoulutuksessa (© Oona Hakanpää 2024)

Seuraavaksi arvioi käymääsi sairaanhoitajakoulutusta kokonaisuudessaan.

5. Sairaanhoitajakoulutuksessa on perehdytty Yhdistyneiden kansakuntien kestävän kehityksen tavoitteisiin: Kyllä / Ei

	1 = Täysin eri mieltä	2	3	4	5	6	7 = Täysin samaa mieltä
6. Olen saanut opetusta kestävän kehityksen periaatteiden mukaan toimimisesta	1						7
7. Olen saanut opetusta kustannustietoisesta ja taloudellisesta työskentelystä	1						7
8. Olen saanut opetusta ympäristötietoisesta työskentelystä	1						7
9. Olen saanut opetusta ilmastonmuutoksen terveysvaikutuksista	1						7
10. Olen saanut opetusta terveyden sosiaalisten määrittäjien vaikutuksesta yksilön terveyteen	1						7
11. Opintoni ovat antaneet minulle tarpeeksi tietoa ja taitoa toimia kestävästi harjoittelussa ja työelämässä	1						7

12. Missä muualla kuin oppilaitoksessa olet sairaanhoitajakoulutuksen aikana oppinut kestävän kehityksen osaamista? Miten olet oppinut kestävän kehityksen osaamista?

III Asenteet kestävästä kehityksestä kohtaan (Sustainability Attitudes in Nursing Survey SANS_2 ©Janet Richardson 2024; Mittarin käyttöön on lupa Janet Richardsonilta Plymothian yliopistosta)

Arvioi ilmastonmuutokseen ja kestävään kehitykseen liittyviä näkemyksiäsi. Valitse vastaus, joka parhaiten vastaa omaa näkemystäsi.

	1 = Täysin eri mieltä	2	3	4	5	6	7 = Täysin samaa mieltä
13. Ilmastonmuutos on tärkeä asia hoitotyön / terveydenhuollon kannalta	1						7
14. Ilmastonmuutokseen liittyvät kysymykset olisi sisällytettävä sairaanhoitajakoulutuksen opetussuunnitelmaan	1						7
15. Kestävä kehitys on tärkeä asia hoitotyön kannalta	1						7
16. Kestävä kehitys olisi sisällytettävä hoitotyön opetussuunnitelmaan	1						7
17. Sovellan kestävän kehityksen periaatteita kotona	1						7
18. Sovellan kestävän kehityksen periaatteita hoitotyössä	1						7

19. Olen tietoinen kestävämmistä käytännöistä työ- tai harjoitteluympäristössäni	0	0	0	0	0	0	0
	1						7
20. Haastan kestävämmät käytännöt työ- tai harjoitteluympäristössäni	0	0	0	0	0	0	0
	1						7
21. Minusta tuntuu, että en pysty haastamaan kestävämmiä käytäntöjä työ- tai harjoitteluympäristössäni	0	0	0	0	0	0	0
	1						7
	0	0	0	0	0	0	0

Liite 5. Kirjallisuuskatsaukseen valitut alkuperäistutkimukset ja laadunarvio

Tekijä(t), vuosi ja maa	Tutkimuksen tarkoitus ja tutkimusasetelma	Aineisto, aineiston keruu ja analyysi	Keskeiset tutkimustulokset	JBI
Alvarez-Nieto ym. 2022 Espanja, Iso-Britannia, Australia, Saksa ja Ruotsi	Tavoitteena oli selvittää hoitotyön opiskelijoiden asenteita ja tietoisuutta ilmastonmuutoksesta ja kestävyyskysymyksistä sekä niiden sisällyttämisestä sairaanhoitajakoulutukseen. Tuloksia verrattiin maiden ja aiemman tutkimuksen (2014) välillä. Tutkimusasetelmana määrällinen poikkileikkaustutkimus, joka toteutettiin useassa maassa.	Aineisto kerättiin seitsemässä eri hoitotyön oppilaitoksessa viidessä eri maassa. Ensimmäisen vuoden sairaanhoitajaopiskelijat (n=846) vastasivat SANS_2-kyselyyn opintojen alussa. Aineisto analysoitiin tilastollisin menetelmin.	Kaikkien oppilaitosten osallistujat osoittivat tietoisuutta kestävyyskysymyksistä ja suhtautuivat myönteisesti ilmastonmuutoksen ja kestävä kehityksen kysymysten sisällyttämiseen hoitotyön opetussuunnitelmaan. Kaikkien oppilaitosten opiskelijat sovelsivat kestävä kehityksen periaatteita merkittävässä määrin kotona, ja asenteet olivat korkeammat vuonna 2019 verraten vuoteen 2014.	8/8
Alvarez-Nieto ym. 2024 Espanja	Tavoitteena oli tutkia koulutusinterventio tehokkuutta muuttaa hoitotyön opiskelijoiden asenteita kestävyttä, ilmastonmuutosta ja ympäristötietoisuutta kohtaan. Tutkimusasetelmana kvasikokeellinen pitkittäistutkimus, jossa seurattiin opiskelijoita vuosina 2019–2023.	Toteutettiin koulutusinterventio osallistujien (n=119) sairaanhoitajaopintojen aikana. Tutkimuksessa mitattiin asenteita ja tietoisuutta kyselyillä neljässä eri aikapisteessä. Aineisto analysoitiin käyttäen tilastollisia menetelmiä ja tulosten kehitystä vertailtiin.	Koulutusinterventio osoittautui tehokkaaksi parantamaan asenteita. Opiskelijat kuitenkin kokivat vaikeaksi soveltaa kestävä kehitystä ja puuttua kestävämmiin käytäntöihin terveydenhuollon ympäristössä. Tutkimuksessa ehdotetaan mallia, jota voidaan käyttää kestävä kehityksen sisällyttämisessä opetussuunnitelmaan.	8/9
Anåker, Spante & Elf 2021 Ruotsi	Tavoitteena oli tutkia sairaanhoitajaopiskelijoiden käsityksiä ilmastonmuutoksesta ja kestävästä kehityksestä	Aineisto kerättiin yksilöllisten syvähaastatteluiden (n=10) ja yhden ryhmähaastattelun (n=2) perusteella.	Sairanhoitajaopiskelijat kokivat olevansa ristiriitaisessa tilanteessa. He kokivat ihmiskunnan tulevaisuuden synkkänä, mutta ajattelivat, että kestävä kehitys on yhteiskunnan yhteinen	9/10

Tekijä(t), vuosi ja maa	Tutkimuksen tarkoitus ja tutkimusasetelma	Aineisto, aineiston keruu ja analyysi	Keskeiset tutkimustulokset	JBI
	sekä miten he näkevät roolinsa kestäväen kehityksen edistämässä. Tutkimusasetelmana laadullinen poikkileikkaustutkimus.	Haastatteluissa käytettiin puolistrukturoitua runkoa. Analysoinnissa käytettiin laadullista sisällönanalyysiä.	velvollisuus, jotta kaikki voisivat saavuttaa hyvän elämän tasapuolisesti. Sairaanhoitajaopiskelijat kokivat itsensä tärkeiksi toimijoiksi ilmastonmuutosta ja kestävyyttä koskevassa työssä.	
Anderson ym. 2024 Pohjois-Irlanti	Tavoitteena oli tutkia podcastin vaikuttavuutta kestäväen kehityksen tavoitteiden opetuksessa. Tutkimusasetelmana monimenetelmällinen poikittaistutkimus.	Tutkimukseen osallistui 566 ensimmäisen vuoden kättilö- ja sairaanhoitajaopiskelijaa. Opiskelijoilta kerättiin ennen ja jälkeen podcastin kyselylomake, joka arvioi tietoisuutta ja asenteita kestäväen kehityksen tavoitteita kohtaan. Lisäksi 37 osallistujaa osallistui fokusryhmähaastatteluihin kuusi kuukautta myöhemmin. Määrällinen aineisto analysoitiin käyttäen tilastollisia menetelmä ja laadullinen aineisto analysoitiin teemoittelulla.	Podcast lisäsi merkittävästi opiskelijoiden tietoisuutta kestäväen kehityksen tavoitteista ja ymmärrystä tavoitteiden merkityksestä heidän tulevalle ammatilleen ja henkilökohtaiselle elämälle. Opiskelijat arvioivat podcastin arvokkaaksi oppimisresurssiksi. Ryhmähaastatteluissa tunnistettiin kolme teemaa, joista 1) ”Enemmän kuin tiedät” kuvasi kuinka osallistujat kehittivät uutta tietoa ja ymmärrystä kestäväen kehityksen tavoitteista, 2) ”Kättilön kehotukset” kuvasi, kuinka osallistujat tekivät pieniä muutoksia käyttäytymiseensä ja 3) ”Sopiva muoto” korosti äänipodcastin käyttöä kestäväen kehityksen tavoitteiden oppimiseen.	7/8
Chen & Price 2020 Iso-Britannia ja Kiina	Tavoitteena oli tutkia kestäväen kehityksen opetusta kahden maan hoitotyön opiskelijoilla. Tutkimusasetelmana monimenetelmäinen poikkileikkaustutkimus.	Kahden maan ensimmäisen vuoden hoitotyön opiskelijat kutsuttiin vastaamaan SANS_2-kyselyyn ja tarkoituksenmukainen otanta kutsuttiin osallistumaan fokusryhmähaastatteluihin. 69 osallistujaa Kiinasta ja 32 Isosta-Britanniasta. Aineiston analyysi suoritettiin kyselyn osalta tilastollisten	Kaikki opiskelijat suhtautuivat kestävyteen myönteisesti, mutta kiinalaiset opiskelijat pitivät kestävyyskysymyksiä tärkeämpinä kuin englantilaiset opiskelijat. Hoitotyön opiskelijoiden käsitteellinen ymmärrys kestävydestä keskittyi pääasiassa ympäristöön ja jätteiden käsittelyyn.	7/8 9/10

Tekijä(t), vuosi ja maa	Tutkimuksen tarkoitus ja tutkimusasetelma	Aineisto, aineiston keruu ja analyysi	Keskeiset tutkimustulokset	JBI
		menetelmien avulla ja laadullinen osa teemoittelun avulla.		
Fields ym. 2024 Australia	Tavoitteena oli selvittää koulutuksen vaikutusta sairaanhoitajien toimintaan kestävän kehityksen tavoitteiden saavuttamiseksi. Tutkimusasetelmana laadullinen tapaustutkimus.	Osallistujina 13 loppuvaiheen sairaanhoitajaopiskelijaa, jotka työskentelivät erilaisissa kliinisissä ympäristöissä. Aineistokeruumenetelmänä puolistrukturoidut yksilöhaastattelut. Aineisto analysoitiin käyttäen teemoittelua.	Aineistosta tunnistettiin kestävän kehityksen tavoitteiden saavuttamiseen liittyviä esteitä ja mahdollisuuksia. Esteinä tunnistettiin ”hukkuminen”, joka liittyi ajan puutteeseen, ”voimattomuus”, joka liittyi tunteeseen siitä, ettei pysty vaikuttamaan ja ”näkymättömyys”, joka liittyi siihen, ettei kestävästä kehityksestä ja sen tavoitteista puhuta työelämässä. Mahdollisuuksina aineistosta tunnistettiin ”sota jätettä vastaan”, jossa osallistujat tunnistivat huolensa ympäristöä kohtaan sekä terveydenhuollon suurena jätteen aiheuttajana, ”etualalla ja keskiössä”, jossa osallistujat ehdottivat tietoisuuden lisäämistä pitämällä kestävän kehityksen tavoitteita enemmän esillä työelämässä sekä ”vallankumouksellinen johtaminen”, jossa osallistujat osoittivat, että yhdenkin ihmisen pienetkin muutokset voivat vaikuttaa suuresti.	
Gürgen Şimşek & Erkin 2022 Turkki	Tavoitteena oli selvittää hoitotyön opiskelijoiden tietoisuutta kestävästä kehityksestä ja siihen liittyvistä tekijöistä. Tutkimusasetelmana määrällinen poikkileikkaustutkimus.	Aineisto kerättiin turkkilaisilta sairaanhoitajaopiskelijoilta (n=199) kyselytutkimuksella (SDAS), joka mittasi tietoisuutta kestävästä kehityksestä. Aineisto analysoitiin käyttäen tilastollisia menetelmiä.	Osallistujista 63,8 % ilmoitti, ettei ollut aiemmin kuullut kestävästä kehityksen käsitteestä, ja 77,4 % heistä ei tiennyt kestävästä kehityksen tavoitteista. Naisosallistujat saivat korkeampi pisteitä kuin miehet taloudellisen, sosiaalisen ja ekologisen kestävyuden alueilla. Yli 20-vuotiaat osallistujat olivat tietoisempia ekologisesta kestävydestä. Heikompi tietoisuus oli niillä opiskelijoille, jotka eivät nähneet kestävästä kehityksen ja hoitotyön välillä yhteyttä.	8/8
Karatana 2025 Turkki	Tavoitteena oli tutkia globaalin kansalaisuuden koulutusohjelman vaikuttavuutta hoitotyön opiskelijoiden kyvyissä saavuttaa kestävä kehityksen tavoitteet.	Aineisto kerättiin hoitotyön opiskelijoilta (n=68), jotka osallistuivat koulutusinterventioon. Aineistonkeruussa käytettiin pre- ja post-testiä.	Globaalin kansalaisuuden koulutus lisäsi merkittävästi interventioryhmän hoitotyön opiskelijoiden pisteitä kestävästä kehityksen tavoitteiden saavuttamisen aikomuksissa. Koulutus paransi asenteita ympäristöä, taloutta, yhteiskuntaa ja koulutusta kohtaan.	9/9

Tekijä(t), vuosi ja maa	Tutkimuksen tarkoitus ja tutkimusasetelma	Aineisto, aineiston keruu ja analyysi	Keskeiset tutkimustulokset	JBI
	Tutkimusasetelmana kvasikokeellinen tutkimus.	Aineisto analysoitiin käyttäen tilastollisia menetelmiä.	Globaalin kansalaisuuden koulutuksen integroiminen hoitotyön opetussuunnitelmaan kannattaa, jotta kestävä kehityksen tavoitteet voidaan saavuttaa.	
Moustafa Saleh & Elsabahy 2022 Egypti ja Saudi-Arabia	Tavoitteena oli tutkia, miten kestävä kehityksen koulutusohjelma vaikuttaa hoitotyön harjoittelijoihin (<i>nursing interns</i>). Tutkimusasetelmana kvasikokeellinen poikkileikkaustutkimus.	Toteutettiin interventio, johon osallistui 160 hoitotyön harjoittelijaa, joista puolet olivat Egyptistä ja puolet Saudi-Arabiasta. Tiedot kerättiin kyselylomakkeella, jossa mitattiin tietoisuutta (SCQ) ja asenteita (SANS-2) kestävä kehitystä kohtaan. Tiedot kerättiin ennen ja jälkeen intervention. Aineisto analysoitiin käyttäen tilastollisia menetelmiä. Intervention ennen ja jälkeen toteutettujen kyselyiden tuloksia verrattiin keskenään sekä ryhmien välisiä eroja.	Koulutusinterventio vaikutti molempien maiden hoitotyön harjoittelijoiden tietoihin, asenteisiin, käyttäytymiseen ja käytäntöjen haastamiseen. Interventio vaikutti tilastollisesti merkitsevästi kaikkiin kestävä kehityksen osa-alueisiin.	8/9
Rawson ym. 2025 Iso-Britannia	Tavoitteena oli tutkia verkossa opiskelevia sairaanhoitajaopiskelijoita ja heidän asenteitaan ekologisesti kestävä terveydenhuoltoa kohtaan. Tutkimusasetelmana poikkileikkaustutkimus.	Aineisto (n=59) kerättiin anonyymillä verkkokyselyllä. Määrällinen aineisto analysoitiin käyttäen tilastollisia menetelmiä ja laadullinen aineisto käyttäen teemoittelua.	Hoitotyön opiskelijat ovat tietoisia terveydenhuollon negatiivisista ympäristövaikutuksista, ymmärtävät kestävämmän toiminnan tärkeyden ja tunnistavat koulutuksen roolin muutosten edistämässä. Opiskelijat toivovat erityisesti lisää koulutusta hiilijalanjäljestä, jätehuollosta ja resurssien käytöstä.	7/8
Richardson ym. 2017 Iso-Britannia	Tavoitteena oli mitata kestävä kehityksen opetusinterventio vaikutusta sairaanhoitaja- ja	Aineisto (n=676) kerättiin toisen vuoden sairaanhoitaja- ja kättilöopiskelijoilta SANS-kyselyllä ennen ja jälkeen	Asenteissa ilmastonmuutosta ja kestävyttä kohtaan sekä näiden aiheiden sisällyttämisestä hoitotyön opetussuunnitelmaan havaittiin positiivisia muutoksia. Opiskelijat osoittivat suurempaa tietämystä luonnonvarojen käytöstä ja jätteiden hävittämisen	8/9

Tekijä(t), vuosi ja maa	Tutkimuksen tarkoitus ja tutkimusasetelma	Aineisto, aineiston keruu ja analyysi	Keskeiset tutkimustulokset	JBI
	kättilöopiskelijoiden asenteisiin ja tietämykseen. Tutkimusasetelmana interventiotutkimus, jossa pre- ja post-testit.	skenaariopohjaisen opetusintervention. Aineisto analysoitiin tilastollisin menetelmin verraten pre- ja post-testejä.	kustannuksista intervention jälkeen. Opiskelijat kuvasivat koulutusinterventiota realistiseksi.	
Tahkol & Öztürk Haney 2024 Turkki	Tavoitteena oli selvittää hoitotyön opiskelijoiden asenteita kestävästä kehitystä ja tietoisuutta ilmastonmuutosta kohtaan sekä tunnistaa näihin liittyvät tekijät. Tutkimusasetelmana määrällinen poikkileikkaustutkimus.	Aineisto kerättiin hoitotyön opiskelijoilta (n=481), jotka olivat kansallisen hoitotyön opiskelijoiden yhdistyksen jäseniä. Tiedot kerättiin kyselylomakkeella. Aineisto analysoitiin käyttäen tilastollisia menetelmiä.	Miessukupuoli ja korkeampi opintojen vaihe vaikuttivat korkeampiin pisteisiin kestävästä kehityksen tietoisuudessa. Naisukupuoli vaikutti korkeampiin pisteisiin asenteissa kestävästä kehitystä kohtaan. Vaikka opiskelijat suhtautuivat kestävästä kehitykseen myönteisesti, heidän tietonsa ilmastonmuutoksesta eivät olleet riittävät.	8/8
Tiitta ym. 2025 Suomi ja Yhdysvallat	Tavoitteena oli tutkia hoitotyön opiskelijoiden käsityksiä ilmastonmuutoksesta Suomessa ja Yhdysvalloissa keskittyen heidän tietoisuuteensa ja asenteisiinsa. Tutkimusasetelmana määrällinen poikkileikkaustutkimus.	Aineisto kerättiin kyselyllä käyttäen CHANT-työkäytä. Opiskelijoita osallistui Suomesta (n=351) ja Yhdysvalloista tarkasteltiin vertailun vuoksi 2022 kerättyjä tietoja (n=352). Aineisto analysoitiin käyttäen tilastollisia menetelmiä SPSS- ja AMOS-ohjelmilla.	Yhdysvaltojen opiskelijat näyttivät tutkimuksessa korkeampaa tietoisuutta ilmastonmuutoksesta kuin suomalaiset opiskelijat. Suomalaisten opiskelijoiden käytösmallit liittyivät heidän tietoihinsa ilmastonmuutoksesta. Kulttuuriset tekijät vaikuttavat opetuksen tuloksiin ja tutkimuksessa ehdotetaan, että sairaanhoitajakoulutukseen tarvitaan globaalit suositukset ilmastonmuuttoon liittyvien aiheiden opetukseen.	8/8
Vera-Ruiz ym. 2025 Chile	Tavoitteena oli tarkastella sosiaalisesti vastuullista käyttäytymistä, eettisiä kompetensseja ja kestävyden arvoja sairaanhoitajaopiskelijoiden keskuudessa.	Aineisto kerättiin opiskelijoilta (n=337) käyttäen ICOSOREU-kyselylomaketta. Aineisto analysoitiin käyttäen tilastollisia menetelmiä.	Sosiaalisesti vastuullinen käyttäytyminen korreloi positiivisesti eettisten ja kestävästä kehityksen kompetenssien kehittymiseen tutkimukseen osallistuneilla opiskelijoilla.	8/8

Tekijä(t), vuosi ja maa	Tutkimuksen tarkoitus ja tutkimusasetelma	Aineisto, aineiston keruu ja analyysi	Keskeiset tutkimustulokset	JBI
	Tutkimusasetelmana laadullinen poikkileikkaustutkimus.			